

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 5.3.2003
COM(2003) 98 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Ετήσια έκθεση για τις ίσες ευκαιρίες για γυναίκες και άνδρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση
2002**

ΣΥΝΟΨΗ

Η παρούσα ετήσια έκθεση, η έβδομη για τις ίσες ευκαιρίες για γυναίκες και άνδρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτελεί μία ανασκόπηση των κυριότερων εξελίξεων και επιτευγμάτων σε επίπεδο κράτους μέλους και σε ευρωπαϊκό επίπεδο το 2002 στον τομέα της ισότητας των φύλων.

Το 2002 ήταν ένα έτος σταθμός με ιστορική σημασία για τη διαδικασία της διεύρυνσης καθώς ολοκληρώθηκαν οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Κύπρου, της Δημοκρατίας της Τσεχίας, της Εσθονίας, της Ουγγαρίας, της Λετονίας, της Λιθουανίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβακίας και της Σλοβενίας. Η Ένωση θα καλωσορίσει τα κράτη αυτά ως νέα μέλη την 1η Μαΐου 2004. Η περίοδος που μεσολαβεί παρέχει την ευκαιρία να αυξηθεί η ενίσχυση για την παρακολούθηση και τη συνεργασία για τις χώρες αυτές στο τελικό στάδιο της προετοιμασίας τους πριν από την τελική προσχώρηση. Στο πλαίσιο αυτό και οι υποψήφιες χώρες μπορούν από το 2002 να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα δράσης για την ισότητα των φύλων.

Το 2002 έγινε επίσης η έναρξη των εργασιών της Συνέλευσης για το Μέλλον της Ευρώπης. Η μειωμένη εκπροσώπηση των γυναικών στη Συνέλευση αποτέλεσε αντικείμενο κριτικής και για να αντισταθμισθεί το έλλειμμα αυτό κρίθηκε σκόπιμη μια ενισχυμένη προσέγγιση για την ενσωμάτωση της διάστασης των φύλων (mainstreaming). Για να ανταποκριθεί στις πολυάριθμες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ, είναι σαφές ότι η μελλοντική συνταγματική Συνθήκη πρέπει να αντανακλά τις προσδοκίες των γυναικών και των ανδρών σε μια διευρυμένη Ευρώπη και να επιβεβαιώνει την εδραιωμένη αρχή της ίσης μεταχείρισης γυναικών και ανδρών. Για να επιτευχθεί μία κοινωνία όπου θα επικρατεί ισότητα των φύλων, η Ένωση πρέπει να συνεχίσει να εργάζεται προς την κατεύθυνση της εξάλειψης των ανισοτήτων και της προώθησης της ισότητας ανδρών και γυναικών σε όλες τις πολιτικές και σε όλες τις δράσεις (ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου).

Η στρατηγική-πλαίσιο για τις ίσες ευκαιρίες γυναικών και ανδρών συνέχισε να παρέχει τη δομή για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλους τους τομείς πολιτικής και το 2002 η αξιολόγηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση συμπεριέλαβε τον αντίκτυπο της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου και επίσης στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων έγινε ανάλυση της εκπροσώπησης των φύλων. Σημαντική πρόοδος πραγματοποιήθηκε σε ό,τι αφορά την αύξηση της ευαισθητοποίησης και την ανταλλαγή καλών πρακτικών στη διαδικασία για την κοινωνική ενσωμάτωση αλλά και στην έκθεση για τις συντάξεις.

Η επιτυχής τροποποίηση της οδηγίας περί ίσης μεταχείρισης, χάρη στη στενή συνεργασία του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο πλαίσιο της διαδικασίας της συναπόφασης, προώθησε σημαντικά τα ζητήματα της ισότητας στον τομέα της απασχόλησης. Επίσης η προσοχή εστιάσθηκε στη βία κατά των γυναικών μέσα στο σπίτι, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης δεικτών, και εντάθηκαν οι προσπάθειες για την πρόληψη και την εξάλειψη αυτών των απαράδεκτων πρακτικών.

Η ισότητα των φύλων είναι ανθρώπινο δικαίωμα για όλες και όλους και έχει πολύ μεγάλη σημασία η διεθνής αλληλεγγύη και υποστήριξη προς τις γυναίκες που στερούνται αυτού του δικαιώματος. Το 2002 έγιναν μερικά σημαντικά βήματα προς την κατεύθυνση αυτή αλλά πρέπει ακόμα να γίνουν περισσότερα, και για το λόγο αυτό ο τομέας αυτός θα εξακολουθήσει να απαιτεί μεγαλύτερες προσπάθειες.

Για περισσότερα στατιστικά δεδομένα μια εμπειριστατωμένη στατιστική ανάλυση δημοσιεύθηκε το 2002 από την Eurostat «Η ζωή των γυναικών και των ανδρών στην Ευρώπη» (ISBN 92-894-3568-2).

Κεφάλαιο I

Η ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΕ ΜΙΑ ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΗ ΕΕ

1. Προκλήσεις και ευκαιρίες από τη διεύρυνση

Με την ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Κύπρο¹, τη Δημοκρατία της Τσεχίας, την Εσθονία, την Ουγγαρία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Μάλτα, την Πολωνία, τη Δημοκρατία της Σλοβακίας και τη Σλοβενία, η Ένωση θα καλωσορίσει τα κράτη αυτά ως μέλη από την 1^η Μαΐου 2004.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας για τη διεύρυνση, οι συζητήσεις και οι διαπραγματεύσεις στον τομέα της ισότητας των φύλων δεν είχαν απλώς το νόημα να βοηθήσουν τις υπονήφιες χώρες να φτάσουν στο επίπεδο της νομοθεσίας και των διαδικασιών της ΕΕ. Η διαμόρφωση μιας στενότερης ένωσης των λαών της Ευρώπης και η ένταξη των χωρών αυτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποφέρει έναν πλούτο εμπειριών και επιτευγμάτων από τα οποία και τα σημερινά κράτη μέλη έχουν πολλά να μάθουν. Αυτή η διαδικασία της αμοιβαίας αφομοίωσης όλων όσων έχουν επιτευχθεί σε τόσες πολλές χώρες αναμένεται να δώσει ένα νέο προσανατολισμό στην προσέγγιση της ισότητας των φύλων στην Ευρώπη και να οδηγήσει σε μια νέα και πολλά υποσχόμενη ώθηση για την επίτευξη μιας κοινωνίας που θα χαρακτηρίζεται από την ισότητα των φύλων.

Η ισότητα των φύλων έχει εδώ και πολύ καιρό αναγνωρισθεί ως θεμελιώδης αρχή και θεμελιώδες δικαίωμα και αποτελεί «στόχο» στη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ισότητα των φύλων είναι για όλους τους πολίτες -άνδρες και γυναίκες- καθώς οι δημοκρατικές κοινωνίες μπορούν να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό τους μόνο με την πλήρη συμμετοχή και συμβολή όλων. Πρέπει συνεπώς να υπογραμμιστεί ότι η ισότητα των φύλων δεν είναι ένα ζήτημα που αφορά μια μειονότητα αλλά ολόκληρο τον πληθυσμό. Οι νομικές και διοικητικές διατάξεις και πρακτικές που θα επιτρέψουν την επίτευξη της ισότητας ανδρών και γυναικών πρέπει να εστιάζονται στο στόχο αυτό χωρίς να τον κατατάσσουν εννοιολογικά στα ζητήματα που αφορούν μία μερίδα του πληθυσμού.

Περισσότερο από κάθε τι έχει όμως σημασία για όλες τις προσχωρούσες χώρες να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την αύξηση της ευαισθητοποίησης των πολιτών σχετικά με τα νέα τους δικαιώματα. Σε μία κοινωνία δικαίου είναι απολύτως αναγκαίο να ενημερώνονται οι πολίτες για τα δικαιώματά τους και να ενθαρρύνονται να τα διεκδικούν στο πλαίσιο ανοικτού διαλόγου που θα ενισχύεται από τη δυνατότητα αποτελεσματικής δικαστικής επίλυσης των διαφορών.

Μεταφορά της κοινοτικής νομοθεσίας στο εθνικό δίκαιο

Στον τομέα των ίσων ευκαιριών έπρεπε να μεταφερθούν εννέα οδηγίες που αφορούν τη διάσταση του φύλου και την ισότητα. Όπως αναφέρεται στην τακτική έκθεση², η διαδικασία

1 Οι όροι της ένταξης της Κύπρου στην ΕΕ σε ό,τι αφορά την τουρκοκυπριακή κοινότητα, θα εξαρτηθούν από διακανονισμό που θα συμπεριληφθεί στη συνθήκη προσχώρησης σύμφωνα με τις αρχές που διέπουν τη λειτουργία της ΕΕ.

2 COM (2002) XXX Οκτώβριος 2002

ευθυγράμμισης με το κοινοτικό κεκτημένο έχει προχωρήσει αρκετά σε πολλές υπονήφιες χώρες, ιδίως στην Κύπρο, τη Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, τη Σλοβακία και τη Σλοβενία, όπου σημειώθηκαν πολλά βήματα το 2002. Ωστόσο, η Εσθονία, η Μάλτα και σε μικρότερο βαθμό η Πολωνία, δεν έχουν προχωρήσει αρκετά. Απαιτείται μεγαλύτερη πρόοδος σε ό,τι αφορά την αφομοίωση του κοινοτικού κεκτημένου από όλες τις χώρες και σε ευθυγράμμιση με την εντολή που δόθηκε ρητώς από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης, η Επιτροπή θα εντείνει τη παρακολούθηση των σχετικών πολιτικών σε όλες τις προσχωρούσες χώρες.

Στη δημοκρατία της Τσεχίας, με τροποποίηση του νόμου περί απασχόλησης, η οποία ψηφίστηκε από το Κοινοβούλιο τον Απρίλιο του 2002, διευκρινίζεται περαιτέρω ο ορισμός της άμεσης και έμμεσης διάκρισης σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση. Στη Λιθουανία, τροποποίηση του νόμου για τις ίσες ευκαιρίες σχετικά με την άμεση και την έμμεση διάκριση εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2002 και αυξήθηκε η υποστήριξη προς τους γονείς που ανατρέφουν παιδιά ηλικίας έως 8 ετών. Στη Σλοβενία ο νόμος περί ίσων ευκαιριών, ένας νόμος-πλαίσιο που παρέχει την κοινή βάση για τη δημιουργία ίσων ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες στο δημόσιο βίο, ψηφίστηκε τον Ιούνιο του 2002. Στη Λετονία, ο νόμος περί εργατικής προστασίας άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 2002 και ο νέος εργατικός κώδικας την πρώτη Ιουνίου 2003. Στη Σλοβακία ψηφίστηκε ο νέος νόμος για την κοινωνική ασφάλιση το Μάιο του 2002, με σκοπό να οριστικοποιήσει τη μεταφορά της οδηγίας περί ίσης μεταχείρισης σε ό,τι αφορά την κοινωνική ασφάλιση. Το Σεπτέμβριο του 2002 κατοχυρώθηκε νομοθετικώς η ίση αμοιβή ανδρών και γυναικών για εργασία ίσης αξίας.

Η συνεργασία θα συνεχισθεί με τη Βουλγαρία και Ρουμανία στις οποίες η πρόοδος ήταν σημαντική και αντανακλάται στο προχωρημένο στάδιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, καθώς επίσης και με την Τουρκία.

Οι δομές υλοποίησης

Η μεταφορά της νομοθεσίας ωστόσο δεν αρκεί από μόνη της. Η πείρα έχει δείξει ότι οι **μηχανισμοί υποστήριξης** έχουν μεγάλη σημασία και σ' αυτούς συμπεριλαμβάνονται δομές όπως φορείς για την ισότητα των φύλων, διαμεσολαβητές για την ισότητα και καλά ενημερωμένες και δραστήριες πηγές ανεξάρτητης παροχής συμβουλών. Το ζητούμενο τώρα είναι η αποτελεσματική εφαρμογή της πρόσφατα εγκριθείσας νομοθεσίας και η εξασφάλιση ότι όλοι οι σχετικοί φορείς διαθέτουν την κατάλληλη διοικητική ικανότητα και είναι σε θέση να εκπληρώσουν τα νέα τους καθήκοντα που απορρέουν από τη νέα νομοθεσία.

Στη **Δημοκρατία της Τσεχίας**, τα γραφεία εύρεσης εργασίας μπορούν να υλοποιήσουν θετικά μέτρα για την εξάλειψη ή τουλάχιστον τη μείωση των ανισοτήτων στην αγορά εργασίας. Επιπλέον το Συμβούλιο για τις ίσες ευκαιρίες ανδρών και γυναικών συνεδρίασε για πρώτη φορά την Απρίλιο του 2002. Το Συμβούλιο αυτό είναι ένα διυπουργικό συμβουλευτικό σώμα με αποστολή την προώθηση της πολιτικής για την ισότητα των φύλων. Από τον Ιανουάριο του 2002 κάθε υπουργείο έχει δημιουργήσει μια μόνιμη οργανική θέση της οποίας ο/ή κάτοχος θα ασχολείται αποκλειστικά με την ημερήσια διάταξη για τις ίσες ευκαιρίες ανδρών και γυναικών. Τον Ιούνιο του 2002 η **ουγγρική κυβέρνηση** ανακοίνωσε τη δημιουργία ενός νέου γραφείου για την καταπολέμηση των διακρίσεων σε ό,τι αφορά την απασχόληση ατόμων με αναπηρία, τσιγγάνων και άλλων μειοδοτικών ομάδων καθώς και για την καταπολέμηση των διακρίσεων απέναντι στις γυναίκες. Με την απόφαση που ελήφθη τον Φεβρουάριο του 2002 για τη δημιουργία στη **Λετονία** ενός Συμβουλίου για την ισότητα των φύλων, δημιουργήθηκε ένα συντονιστικό και συμβουλευτικό σώμα. Στη **Λιθουανία**, το γραφείο του διαμεσολαβητή για τις ίσες ευκαιρίες συνεχίζει να λειτουργεί δραστήρια στον τομέα των άμεσων και έμμεσων διακρίσεων. Το 2002 η υπηρεσία αυτή ενισχύθηκε ακόμα

περισσότερο. Ο νέος νόμος περί εργασιακών σχέσεων στη **Σλοβενία** εξετάζει το ενδεχόμενο θέσπισης ενός ειδικού εθνικού προγράμματος για τις ίσες ευκαιρίες και θα επιτρέψει επίσης στην κυβερνητική υπηρεσία για τις ίσες ευκαιρίες να ορίσει ένα διαμεσολαβητή ο οποίος θα χειρίζεται τις υποθέσεις που αφορούν άνιση μεταχείριση. Τον Οκτώβριο του 2001, καθιερώθηκε στην Πολωνία ο θεσμός του πληρεξουσίου της κυβέρνησης για το ισότιμο καθεστώς ανδρών και γυναικών. Στην **Κύπρο**, θα χρειασθεί να ενισχυθούν οι δομές και οι μηχανισμοί για την πρακτική εφαρμογή της νομοθεσίας, ιδίως σε ό,τι αφορά ανεξάρτητες συμβουλευτικές δομές. Στη **Μάλτα** υπάρχει η απαιτούμενη διοικητική ικανότητα για την υλοποίηση του κοινοτικού κερκτημένου αλλά χρειάζεται να ενισχυθεί περαιτέρω.

Στη Ρουμανία και τη Βουλγαρία δεν σημειώθηκε ιδιαίτερη πρόοδος για την ανάπτυξη του θεσμικού και διοικητικού πλαισίου που θα διευκολύνει την άσκηση και τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων περί ισότητας.

Επιπλέον στις υποψήφιες χώρες ελήφθησαν και άλλες πρωτοβουλίες που αφορούν την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές. Στην **Ουγγαρία** προωθήθηκε η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου με μέτρα επιμόρφωσης για τους νομικούς, με την αύξηση της ευαισθητοποίησης και την αντιμετώπιση των ανισοτήτων, ιδίως στην αγορά εργασίας. Στη **Λετονία**, οι προσπάθειες εστιάστηκαν στην προώθηση της εφαρμογής της έννοιας της ισότητας των φύλων. Το Μάρτιο του 2002 εγκρίθηκε το συνοδευτικό πρόγραμμα δράσης και προβλέπει τη χάραξη εθνικής στρατηγικής για την ισότητα των φύλων που θα καλύπτει την περίοδο 2003-2007, συμπεριλαμβανομένης της επιμόρφωσης των δημόσιων υπαλλήλων για θέματα ισότητας των φύλων.

2. Κοινωνικοοικονομική διάσταση

2.1. Απασχόληση

Η συνεργασία με τις προσχωρούσες χώρες έχει ήδη αρχίσει σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες στον κοινωνικοοικονομικό τομέα. Μια διαδικασία για τη συνεργασία στον τομέα της απασχόλησης, τα αποκαλούμενα «έγγραφα κοινής αξιολόγησης» (ΕΚΑ), αποσκοπεί στην προετοιμασία των υποψήφιων χωρών για τη μελλοντική συμμετοχή τους στη στρατηγική της ΕΕ για την απασχόληση και στον προσδιορισμό των πολιτικών προτεραιοτήτων στον τομέα της απασχόλησης, στο πλαίσιο της συνολικότερης προετοιμασίας για τη μελλοντική ενίσχυσή τους από το ΕΚΤ.

Σε αξιοσημείωτη αντίθεση με όσα συμβαίνουν στα 15 κράτη μέλη, η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας των υπό ένταξη χωρών ήταν υψηλή (εκτός από τη Μάλτα όπου είναι ιδιαίτερα χαμηλή) αλλά μειώθηκε σημαντικά τα πρώτα χρόνια της μεταβατικής περιόδου. Τα ποσοστά ανεργίας τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών είναι ιδιαίτερα υψηλά στη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Μάλτα, την Πολωνία και τη Δημοκρατία της Σλοβακίας. Από την άλλη πλευρά η συμμετοχή των ανδρών στην αγορά εργασίας είναι μικρότερη από το μέσο όρο στην ΕΕ κατά τρόπον ώστε το άνοιγμα της ψαλίδας μεταξύ των φύλων τόσο για την ανεργία όσο και για την απασχόληση είναι μικρότερο από ό,τι στην ΕΕ. Όπως και στην ΕΕ οι αγορές εργασίας των υπό ένταξη χωρών χαρακτηρίζονται από μεγάλο διαχωρισμό ανάλογα με το φύλο ενώ το άνοιγμα της ψαλίδας των αμοιβών είναι ακόμα μεγαλύτερο.

Στις περισσότερες υπό ένταξη χώρες έχει συνειδητοποιηθεί η ανάγκη της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου στις πολιτικές και στη γενικότερη στρατηγική, αν και δεν υπάρχουν τα κατάλληλα εργαλεία. Οι φιλικές προς την οικογένεια ρυθμίσεις του χρόνου εργασίας δεν έχουν αναπτυχθεί αρκετά και υπάρχουν μόνο βασικές διατάξεις για την άδεια μητρότητας και

τη γονική άδεια. Στις περισσότερες υπό ένταξη χώρες απαιτείται επίσης να αναπτυχθεί προσιτή υποδομή για την παιδική μέριμνα ιδίως σε εκείνες τις χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης όπου η υποδομή αυτή εξαφανίσθηκε με την κατάρρευση του προηγούμενου συστήματος.

Χώρα	Ποσοστό δραστηριότητας		Ποσοστό απασχόλησης		Ποσοστό ανεργίας	
	γυναίκες	άνδρες	γυναίκες	άνδρες	γυναίκες	άνδρες
2001(%)						
Κύπρος	56,9	81,5	53,2*	79,1*	6,5	3
Δημοκρατία της Τσεχίας	63,3	78,7	57	73,3	9,9	6,8
Εσθονία	65,5	74,4	57,3	65,5	12,5	12
Ουγγαρία	52,4	67,7	49,8	63,4	5,0	6,4
Λετονία	63,0	72,1	55,7	61,9	11,6	14,1
Λιθουανία	67,9	75,9	58,5*	61,9*	13,8	18,4
Μάλτα	34,4	81,4	31,6	76,4	8,2	6,2
Πολωνία	61,4	73,9	48,9	61,2	20,3	17,2
Δημοκρατία της Σλοβακίας	63,8	78,0	51,8	62	18,3	20,5
Σλοβενία	62,8	72,8	58,8	68,6	6,3	5,7

Η ένταξη των 10 χωρών θα αναδιατάξει ελαφρώς τα ποσοστά απασχόλησης που έχει θέσει ως στόχο η στρατηγική της Λισσαβόνας. Το συνολικό ποσοστό απασχόλησης θα επηρεασθεί κατά 1,5% και θα μετατραπεί σε 62,4%, με μεγαλύτερο αντίκτυπο στην απασχόληση των ανδρών από ό,τι στην απασχόληση των γυναικών.

Ποσοστά απασχόλησης πριν και μετά τη διεύρυνση του 2004 στην ΕΕ ³		
2001 (%)	Σύνολο 15-64	Γυναίκες 15-64
ΕΕ15	63,8	54,7
Υποψήφιες χώρες 10	56,8	51,1
ΕΕ25 (ΕΕ15+υποψήφιες χώρες 10)	62,6	54,1
Στόχοι	Σχεδόν 70%	Πάνω από 60%

Στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης συνεργασίας, η ισότητα των φύλων και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις πολιτικές συμπεριελήφθησαν ρητώς στα σεμινάρια για τα Διαρθρωτικά Ταμεία που διοργανώθηκαν στις προσχωρούσες χώρες το 2002. Κατά τη μελλοντική λειτουργία των διαρθρωτικών ταμείων θα ακολουθηθεί η διττή στρατηγική της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου και των ειδικών ενεργειών. Σημασία επίσης θα έχει να διασφαλισθεί ότι τα νέα κράτη μέλη οι ΜΚΟ συμμετέχουν στα προγράμματα ως εταίροι στον προγραμματισμό και την υλοποίηση καθώς και ως δικαιούχοι των ταμείων.

2.2. Κοινωνική ενσωμάτωση

Στον τομέα της κοινωνικής ενσωμάτωσης η συνεργασία συνίσταται κυρίως στην προετοιμασία των **κοινών μνημονίων για την ενσωμάτωση**, στόχος των οποίων είναι να προετοιμασθούν οι υπό ένταξη χώρες για την πλήρη συμμετοχή τους στην ευρωπαϊκή διαδικασία κοινωνικής ενσωμάτωσης, από την ημέρα της ένταξής τους. Η κοινή διατύπωση

3 Πηγή: Απασχόληση στην Ευρώπη 2002

των μνημονίων είναι μία εμπειρία χρήσιμη για όλες τις πλευρές, από την οποία μαθαίνουν και οι υπηρεσίες της Επιτροπής και οι εθνικές αρχές σε καθεμία από τις υπό ένταξη χώρες, οι οποίες καλούνται να περιγράψουν την κοινωνική κατάσταση των γυναικών και των ανδρών στις ομάδες του πληθυσμού με χαμηλό εισόδημα, να εντοπίσουν προβλήματα σχετικά με τα φύλα και να εξηγήσουν πώς ενσωματώνεται η διάσταση των φύλων στις πολιτικές για την κοινωνική ενσωμάτωση καθώς και ποια ειδικά μέτρα μπορεί να απαιτηθούν. Τα μνημόνια θα οριστικοποιηθούν ως τα τέλη του 2003 και αποτελούν ένα σημαντικότατο βήμα για την κατάρτιση από τις υπό ένταξη χώρες των πρώτων εθνικών τους σχεδίων δράσης για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού το 2005.

2.3. Γυναίκες στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων

Η διαδικασία της διεύρυνσης σημαίνει μία Ευρώπη «στην οποία οι γυναίκες μπορούν να διαδραματίσουν ένα νέο ρόλο, χωρίς καμία μορφή αποκλεισμού». Τα δικαιώματα των γυναικών είναι αλληλένδετα με την κοινωνική πρόοδο. Είναι συνεπώς σημαντικό να μπορέσουν οι γυναίκες στις υπό ένταξη χώρες να απολαύσουν των δικαιωμάτων που τους παρέχει η κοινοτική νομοθεσία σε ό,τι αφορά την ισότητα ανδρών και γυναικών. Στις εκλογές για το Ευρωκοινοβούλιο που θα πραγματοποιηθούν το 2004 οι γυναίκες πρέπει να είναι σε θέση να ασκήσουν ουσιαστικό ρόλο στη διαδικασία της λήψης αποφάσεων και στον πολιτικό βίο. Αυτό πρέπει να εκληφθεί από τις γυναίκες στις υπό ένταξη χώρες ως μία ευκαιρία για να κάνουν περισσότερο αισθητή την παρουσία τους στην πολιτική.

Στο πλαίσιο της συνδρομής που παρέχεται στις υπό ένταξη χώρες, οι χώρες αυτές απέκτησαν το δικαίωμα να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα δράσης για την ισότητα των φύλων το 2002. Ακολουθείται μία προσέγγιση σταδιακής συμμετοχής η οποία επιτρέπει στις υπό ένταξη χώρες να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση μέσα από μία σειρά σεμιναρίων που θα πραγματοποιηθούν σε τοπικό επίπεδο το 2003 και στα οποία θα προσκληθούν τοπικοί και εθνικοί συντελεστές. Το δεύτερο στάδιο περιλαμβάνει τη συμμετοχή σε σχέδια με εταιρους από άλλα κράτη μέλη ή τρίτες χώρες.

Το 2003 η Επιτροπή θα επικεντρώσει τις δραστηριότητες της στην προώθηση της ισόρροπης εκπροσώπησης ανδρών και γυναικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αυτό χαρακτηρίζεται ως ζήτημα προτεραιότητας στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων που δημοσιεύθηκε το Νοέμβριο του 2002 (προθεσμία υποβολής προτάσεων είναι η 14^η Μαρτίου 2003). Αυτό θα παρέχει ουσιαστική βάση για δράση και ανταλλαγή μεταξύ των υπό ένταξη χωρών και των κρατών μελών.

Τέλος, μόνο μέσα από έναν απευθείας διάλογο μπορεί να επιτευχθεί η πραγματική κατανόηση και να δημιουργηθεί η βάση για συμπράξεις. Συνεπώς οι υπό ένταξη χώρες κλήθηκαν να παραστούν ως παρατηρητές στις συνεδριάσεις της συμβουλευτικής επιτροπής και της επιτροπής προγράμματος τον Οκτώβριο του 2002. Αυτή η θετική εμπειρία θα γενικευθεί από τον Απρίλιο του 2003 κατά τρόπον ώστε να τεθούν στέρεες βάσεις για τη μελλοντική συνεργασία.

Κεφάλαιο II

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

3. Η διττή προσέγγιση

Η στρατηγική για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, η οποία έχει αναγνωρισθεί διεθνώς από τη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τις γυναίκες που πραγματοποιήθηκε το 1995 στο Πεκίνο, αποδείχθηκε αποτελεσματικό εργαλείο για την προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών. Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε συνδυασμό με ειδικές ενέργειες, όπως νομοθετικές και χρηματοδοτικά προγράμματα, αποτελούν τη διττή προσέγγιση όπως παρουσιάζεται στη στρατηγική-πλαίσιο για την ισότητα των φύλων. Το 2002 ήταν το τρίτο έτος υλοποίησης της στρατηγικής, η οποία περιλαμβάνει το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας και καλύπτει όλες τις υπηρεσίες της Επιτροπής.

Από την επεξεργασία και την παρακολούθηση των δύο προηγούμενων ετήσιων προγραμμάτων εργασίας φαίνεται ότι πρόκειται για μια αποτελεσματική προσέγγιση η οποία αποδίδει καρπούς. Το πρόγραμμα εργασίας του τρέχοντος έτους⁴ θα μας φέρει στα μέσα της πενταετούς κοινοτικής στρατηγικής για την ισότητα των φύλων, και στο στάδιο αυτό θα υπάρξει μια λεπτομερέστερη μελέτη της προόδου που συντελέστηκε ως προς την υλοποίηση της στρατηγικής για την ισότητα των φύλων στις διάφορες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένης μιας αξιολόγησης των συνεπειών για τους πόρους (ανθρώπινους και οικονομικούς).

Η Επιτροπή έχει υιοθετήσει τη γενικευμένη προσέγγιση της αξιολόγησης αντικτύπου⁵. Συνεπώς από το 2003 μία αξιολόγηση αντικτύπου που θα βασίζεται στους τρεις άξονες της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας θα περιορισθεί σταδιακά σε όλες τις μεγάλες νέες πρωτοβουλίες, δηλαδή σε εκείνες που παρουσιάζονται στην ετήσια στρατηγική πολιτικής ή μεταγενέστερα στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής. Αυτή η αξιολόγηση αντικτύπου θα αντικαταστήσει τις υφιστάμενες απαιτήσεις για την αξιολόγηση του αντικτύπου στις επιχειρήσεις, την αξιολόγηση ανά φύλο, την περιβαλλοντική αξιολόγηση, την αξιολόγηση για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, την αξιολόγηση αντικτύπου στο εμπόριο, την αξιολόγηση αντικτύπου στο κανονιστικό πλαίσιο κλπ.. Πράγματι η νέα ολοκληρωμένη αξιολόγηση αντικτύπου αξιοποιεί όλες τις υφιστάμενες πρακτικές και τις ενσωματώνει σε ένα νέο εργαλείο. Εναπόκειται ωστόσο σε κάθε γενική διεύθυνση ξεχωριστά να εξασφαλίσει ότι οι αξιολογήσεις αντικτύπου που πραγματοποιεί λαμβάνουν υπόψη τον αντίκτυπο στο ζήτημα των φύλων και το ζήτημα αυτό αποτελεί έναν τομέα συνεχούς επαγρύπνησης.

4. Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση

Από την πρώτη στιγμή η ισότητα των φύλων απετέλεσε σημαντική συνιστώσα της διαδικασίας του Λουξεμβούργου και αυτό αντανακλάται στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση. Το 2002 η Επιτροπή πραγματοποίησε αξιολόγηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση. Ένα από τα κυριότερα ευρήματα ήταν ότι η διττή στρατηγική ως προς

4 Πρόγραμμα εργασίας COM(2003)47, SEC(2003)137

5 Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αξιολόγηση του αντικτύπου COM(2002)276 τελικό, βλ. http://europa.eu.int/comm/press_room/presspacks/pdf/276-4en.pdf

την ισότητα των φύλων, συγκεκριμένα η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές και ειδικές δράσεις, αποδείχθηκε επιτυχής. Η προβολή του ζητήματος της ισότητας των φύλων βελτιώθηκε ακόμα και στα κράτη μέλη που σημειώνουν καθυστέρηση και οι διαφορές μεταξύ των φύλων μειώθηκαν ιδίως σε ό,τι αφορά τα ποσοστά απασχόλησης και ανεργίας.

Ωστόσο παρά τις αρκετές βελτιώσεις που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία πέντε χρόνια, πολλά πρέπει ακόμα να γίνουν για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβώνας και της Στοκχόλμης και για τη μείωση του ανοίγματος της ψαλίδας μεταξύ των φύλων που είναι ακόμα μερικές φορές πολύ μεγάλο. Θα απαιτηθεί σταθερή δέσμευση για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ ως προς το ποσοστό απασχόλησης, ιδίως για το στόχο που έχει τεθεί για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας. Η κοινή έκθεση για την αύξηση της συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό εκτίμησε ότι η αναγκαία αύξηση στην απασχόληση μεταξύ 2002 και 2010 είναι 15,4 εκατομμύρια από τα οποία 9,6 για τις γυναίκες και 7,4 για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας. Βάσει των σημερινών σεναρίων ο στόχος της Λισσαβώνας για ένα συνολικό ποσοστό απασχόλησης της τάξης του 70% μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν ενισχυθούν οι πρόσφατες διαρθρωτικές βελτιώσεις στη λειτουργία των ευρωπαϊκών αγορών εργασίας και εφόσον η αύξηση της συμμετοχής των γυναικών διατηρηθεί μέχρι και το 2010 και, όπου χρειασθεί να ενισχυθεί.

Οι στόχοι αυτοί (Λισσαβώνα και Στοκχόλμη) αναφέρονται στο ποσοστό απασχόλησης και, ενώ είναι σαφές ότι η αύξηση της απασχόλησης συνδέεται άμεσα με την αύξηση των ποσοστών συμμετοχής, η μείωση της ανεργίας θα διαδραματίσει επίσης σημαντικό ρόλο. Η αύξηση της συμμετοχής δεν θα είναι εύκολη, εν μέρει διότι θα εξαρτηθεί από αλλαγές σε πολιτιστικούς και κοινωνικοψυχολογικούς παράγοντες. Κυριότεροι λόγοι της αεργίας είναι : ατομικές ή οικογενειακές ευθύνες (σχεδόν το 20% των συνολικά αέργων), προσωπική ασθένεια ή ανικανότητα (9%), εκπαίδευση και κατάρτιση (27%, σχεδόν 90% στην ηλικιακή ομάδα 15-24 ετών) και συνταξιοδότηση (16%, σχεδόν 90% στην ηλικιακή ομάδα 55-64 ετών). Υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των φύλων σε ό,τι αφορά τους λόγους αυτής της μη δραστηριότητας. Οι άνδρες είναι άεργοι κυρίως λόγω εκπαίδευσης ή για λόγους σύνταξης σχεδόν το ήμισυ της αεργίας των γυναικών ηλικίας 25-54 ετών οφείλεται σε οικογενειακούς λόγους και σε ευθύνες που έχουν σχέση με την οικιακή φροντίδα. Ορισμένα φορολογικά αντικίνητρα έχουν επίδραση στην απόφαση των γυναικών για συμμετοχή στην αγορά εργασίας, ιδίως όταν συνδυάζονται με ευθύνες φροντίδας και με τις υφιστάμενες διαφορές στις αμοιβές των δύο φύλων, κάτι που μπορεί να συνεπάγεται χαμηλότερο προσδοκώμενο εισόδημα.

Γίνεται όλο και περισσότερο αντιληπτό ότι *το άνοιγμα της ψαλίδας των αμοιβών μεταξύ των φύλων δεν μειώνεται αυτομάτως ως αποτέλεσμα της αυξανόμενης συμμετοχής των γυναικών* διότι συνδέεται με διαρθρωτικές ανισότητες των φύλων στην αγορά εργασίας. Επιπλέον τα αποτελέσματα πρέπει να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα και σε σχέση με το διαχωρισμό της αγοράς εργασίας που υφίσταται ανά φύλο.

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας τα κράτη μέλη συμφώνησαν επί συγκεκριμένων στόχων για την παροχή παιδικής μέριμνας. Η υποδομή για τη φροντίδα των παιδιών πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον το 90% των παιδιών από ηλικίας από 3 ετών έως και την ηλικία έναρξης του σχολείου και τουλάχιστον το 33% των παιδιών κάτω των 3 ετών έως το 2010. Παρά το ότι είναι όλο και πιο πολλά τα κράτη μέλη που εισάγουν νέα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων ποσοτικών στόχων και προθεσμιών, για τη βελτίωση της υποδομής παιδικής μέριμνας, η παροχή ποιοτικών και προσιτών υπηρεσιών *δεν έχει φτάσει ακόμα σε*

επαρκές επίπεδο για την κάλυψη της ζήτησης ή για την επίτευξη των στόχων της Βαρκελώνης. Στο ζήτημα της βελτίωσης της παροχής φροντίδας για άλλα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας δόθηκε και φέτος όπως και πέρσι πολύ λίγη προσοχή.

Πολλά κράτη μέλη επεκτείνουν τις ρυθμίσεις τους περί αδειών (Δανία, Γαλλία, Φινλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Αυστρία και Κάτω Χώρες). Ενώ αυτό μπορεί να θεωρηθεί θετική εξέλιξη, αν ληφθεί υπόψη η μη ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων σε ό,τι αφορά την παροχή φροντίδας και με τις ευθύνες αυτές να εξακολουθούν να βαρύνουν τις γυναίκες, υπάρχει ο κίνδυνος οι μεγάλοι περίοδοι άδειας να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στο ποσοστό της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, να διευρύνουν τις διαφορές μεταξύ των αμοιβών και να αυξήσουν το διαχωρισμό της αγοράς εργασίας ανά φύλο.

Η πολιτική για την ισότητα των φύλων γενικά, και η διττή προσέγγιση, ειδικότερα, είναι το κλειδί για την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης, τη βελτίωση της ποιότητας στην εργασία και την προώθηση μιας αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς. Οι μελλοντικές προκλήσεις για τις ίσες ευκαιρίες θα είναι συνεπώς να επιτευχθούν οι στόχοι της Λισσαβόνας, να βελτιωθεί ο έλεγχος του αντικτύπου των πολιτικών, να βελτιωθεί η υποδομή για την παιδική μέριμνα σύμφωνα με τους στόχους της Βαρκελώνης, να επιτευχθεί μεγαλύτερη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, ιδίως σε ό,τι αφορά τις διαφορές των αμοιβών μεταξύ των φύλων και τη γονική άδεια.

5. Τα Διαρθρωτικά Ταμεία

Τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχουν οικονομική ενίσχυση μεγάλης κλίμακας για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων, την προώθηση της εργασίας και την ενίσχυση των περιφερειών που έχουν ανάγκη. Η ισότητα των φύλων είναι στόχος-κλειδί και ακολουθεί τη διττή προσέγγιση, με ειδικά μέτρα για τις ίσες ευκαιρίες μαζί με μια ευρύτερη δέσμευση για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες τις επιχειρησιακές δραστηριότητες των Ταμείων.

Αυτή η διττή προσέγγιση έχει αναπτυχθεί περισσότερο στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το κύριο χρηματοδοτικό εργαλείο της ΕΕ για την ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση. Οι περισσότερες πρωτοβουλίες για τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων εστιάζονται στην απασχόληση και χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ. Αποδείχθηκε ότι υπάρχουν δυσκολίες στην εφαρμογή της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε άλλους τομείς των Διαρθρωτικών Ταμείων, όπως οι μεταφορές, το περιβάλλον ή η αγροτική ανάπτυξη.

Χρηματοδότηση από το ΕΚΤ της «Πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας και της συμμετοχής σε αυτή» σε ευρώ και σε ποσοστό των συνολικών δαπανών του ΕΚΤ.

	Δαπάνες σε ευρώ	%
Αυστρία	76.782.000	10,5
Ιταλία	837.469.241	10,0
Γερμανία	1.099.335.311	9,5
Λουξεμβούργο	3.380.600	4,6
ΗΒ	355.121.072	4,6

	Δαπάνες σε ευρώ	%
Γαλλία	257.352.700	3,8
Βέλγιο	38.252.364	3,5
Δανία	10.498.333	2,3
Κάτω Χώρες	43.139.000	2,2
Σουηδία	8.102.800	0,8

Ελλάδα	193.761.925	4,5
Ισπανία	521.899.539	4,4
Ιρλανδία	46.631.000	4,3

Φινλανδία	6.723.000	0,8
Πορτογαλία	17.240.700	0,4
ΕΕ	3.515.689.585	6,0

Η 3^η διάσκεψη για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στα διαρθρωτικά ταμεία (14-15 Ιουνίου 2002, Σανταντέρ, Ισπανία) τόνισε ότι είναι λίγα τα προγράμματα στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων στα οποία τα κράτη μέλη χαράσσουν μία συνεκτική στρατηγική για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου. Ενώ πολλά προγράμματα περιλαμβάνουν γενικές δεσμεύσεις για την εξέταση των διαφόρων αποτελεσμάτων των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων των Ταμείων για τις γυναίκες και τους άνδρες, τα περισσότερα δεν έχουν σαφείς στόχους και σύστημα ελέγχου σε ό,τι αφορά την ισότητα των φύλων.

Η Ιταλία είναι ένα από τα πρώτα κράτη μέλη που εισήγαγαν μία εμπειριστατωμένη δέσμη μέτρων αξιολόγησης για τη μέτρηση της προόδου σχετικά με την ισότητα των φύλων στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων. Οι αρμόδιες για τα Ταμεία ιταλικές αρχές, εφοδιασμένες με αυτήν τη δέσμη μέτρων, αποβλέπουν στο να εξασφαλίσουν ότι τα άτομα που συνδυάζουν, επιλέγουν και διαχειρίζονται σχέδια προς χρηματοδότηση λαμβάνουν πλήρως υπόψη τη διάσταση του φύλου.

Ένα άλλο παράδειγμα καλής πρακτικής είναι η κοινή προσπάθεια που κατέβαλαν οκτώ περιφέρειες στην **Ισπανία** για τη χρήση ορισμένων από τα κονδύλια που δικαιούνταν στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας των γυναικών, την καταπολέμηση του διαχωρισμού της αγοράς εργασίας ανά φύλο και την προώθηση του συνδυασμού της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής. Στις ενέργειες συμπεριλαμβάνονταν μέτρα κατάρτισης (κυρίως σε τομείς όπου οι γυναίκες υποεκπροσωπούσαν), οικονομική ενίσχυση προς εταιρείες που προσλάμβαναν άνεργες γυναίκες, ενίσχυση γυναικείων επιχειρήσεων, εκστρατείες, έρευνα και προώθηση των γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων.

Τα αποτελέσματα της διάσκεψης του Σανταντέρ βοήθησαν την Επιτροπή στην επεξεργασία της ανακοίνωσης⁶ που υπέβαλε στα τέλη του 2002. Πρόκειται για μία βέλτιστη πρακτική στον τομέα της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου και συνετέλεσε στη διατύπωση συστάσεων για τα μελλοντικά βήματα. Η ανακοίνωση θα χρησιμεύσει στην ενδιάμεση αναθεώρηση της εξαετούς περιόδου προγραμματισμού των διαρθρωτικών ταμείων που θα υποβάλει η Επιτροπή το 2003 και περιέχει ορισμένα σαφή μηνύματα:

- είναι αναγκαία ειδικά μέτρα που αποβλέπουν στην υποστήριξη του υποεκπροσωπούμενου φύλου - για τα μέτρα αυτά η ειδική χρηματοδότηση πρέπει να είναι εμφανής, ιδίως με την διατύπωση, από την αρχή, πρόσθετων σημείων στα κριτήρια επιλογής των σχεδίων που συμβάλλουν στην ισότητα των φύλων·
- εμφανής πρέπει να είναι και η χρηματοδότηση ειδικών ενεργειών για την προώθηση της ισότητας και ιδίως την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου - και σε πολλές περιπτώσεις η προβολή αυτή πρέπει να ενισχυθεί·
- η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου είναι δύσκολη υπόθεση και απαιτείται ειδική εμπειρογνομosύνη μαζί με κατάρτιση προκειμένου να

6 COM(2002)748

υπάρξουν αποτελέσματα: για το θέμα αυτό καθοριστικής σημασίας είναι η ύπαρξη ξεχωριστών στατιστικών δεδομένων ανά φύλο.

Για οποιαδήποτε μελλοντική χρηματοδότηση από τα Διαρθρωτικών Ταμεία σημασία θα έχει να διατηρηθεί η διττή στρατηγική για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου αλλά και οι ειδικές ενέργειες προκειμένου να μειωθούν οι ανισότητες και να επιτευχθεί ο στόχος για μία κοινωνία με χαρακτηριστικό γνώρισμα την ισότητα των φύλων.

6. Η διαδικασία για την κοινωνική ενσωμάτωση

Η ευρωπαϊκή διαδικασία για την κοινωνική ενσωμάτωση σχεδιάστηκε για να υποστηρίξει τις προσπάθειες των κρατών μελών για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Το Συμβούλιο έθεσε κοινούς στόχους βάσει των οποίων τα κράτη μέλη καταρτίζουν τα εθνικά σχέδια δράσης. Το Συμβούλιο κάλεσε τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν τη διάσταση των φύλων σε όλες τις στρατηγικές τους για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στην ΕΕ το 16,5 % των γυναικών και το 15 % των ανδρών απειλούνται από τη φτώχεια το 1999 και το 10 % των γυναικών και το 8 % των ανδρών αντιμετωπίζουν μόνιμο κίνδυνο φτώχειας⁷. Όταν η διάσταση του φύλου συνδυάζεται με άλλους παράγοντες, οι διαφορές είναι μεγαλύτερες. Για παράδειγμα, στα νοικοκυριά που αποτελούνται από ένα άτομο, το 24 % των γυναικών σε σύγκριση με το 19 % των ανδρών, κινδυνεύουν να αντιμετωπίσουν φτώχεια. Ο κίνδυνος φτώχειας για τους μόνους γονείς, ιδίως τις γυναίκες, είναι περίπου 38 %⁸.

Η διάσταση του φύλου δεν ήταν ιδιαίτερα εμφανής στα πρώτα εθνικά σχέδια δράσης που υποβλήθηκαν το 2001. Τον Ιούλιο του 2002, οι υπουργοί συμφώνησαν ότι η διάσταση του φύλου πρέπει να βελτιωθεί. Αυτή η πολιτική δέσμευση έδωσε μεγάλη ώθηση για την επιτυχή ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις πολιτικές. Ο προσεχής γύρος των εθνικών σχεδίων δράσης έχει προγραμματισθεί για τον Ιούλιο του 2003 και η προετοιμασία τους έχει ήδη αρχίσει.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο διοργανώθηκε το Σεπτέμβριο του 2002 ένα σεμινάριο ανταλλαγής απόψεων με τους εθνικούς συντονιστές των σχεδίων και εθνικούς εμπειρογνώμονες για τα ζητήματα των φύλων. Τα κράτη μέλη συζήτησαν τις εμπειρίες τους σε ό,τι αφορά την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις πολιτικές, τις επιτυχίες τους αλλά και τις δυσκολίες που συνάντησαν και τους τρόπους με τους οποίους σκοπεύουν να τις αντιμετωπίσουν. Μία ειδική συνεδρία για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου διοργανώθηκε επίσης στα πλαίσια της ευρωπαϊκής στρογγυλής τράπεζας για την κοινωνική ενσωμάτωση που πραγματοποιήθηκε στο Aarhus τον Οκτώβριο του 2002. Στη στρογγυλή τράπεζα συμμετείχαν μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των εθνικών, τοπικών και περιφερειακών αρχών, ερευνητές, κοινωνικοί εταίροι και ΜΚΟ.

Ως αποτέλεσμα, το κείμενο των κοινών στόχων για τα σχέδια του 2003 προσαρμόστηκε από το Συμβούλιο για να υπογραμμισθεί ότι η διάσταση των φύλων πρέπει να ενσωματωθεί σε κάθε στάδιο των σχεδίων. Το ζήτημα αυτό αναλύθηκε περαιτέρω στον κοινό σκελετό των σχεδίων που διατύπωσαν οι εθνικοί συντονιστές. Με τον τρόπο αυτό προσδοκάται ότι οι ειδικές δράσεις για την ισότητα των φύλων θα είναι εμφανέστερες στα σχέδια του 2003, και ότι εμφανέστερη θα είναι και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο σύνολο των στόχων.

7 Eurostat, ECHP-UDB ver. Dec. 2002

8 Κοινή έκθεση για την ενσωμάτωση - δεδομένα του 1997 - πίνακας 3γ

7. Η διάσταση του φύλου στις εθνικές στρατηγικές για τις συντάξεις

Το Δεκέμβριο του 2001 τα κράτη μέλη συμφώνησαν να υποβάλουν εκθέσεις για τους τρόπους με τους οποίους προτίθενται να εξασφαλίσουν ότι οι επερχόμενες γενεές συνταξιούχων θα έχουν επαρκές εισόδημα χωρίς αυτό να επιβαρύνει υπερβολικά τις μελλοντικές γενεές εργαζομένων. Οι εκθέσεις βασίζονται σε κοινούς στόχους σχετικά με την καταλληλότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων, την οικονομική τους βιωσιμότητα και την ικανότητά τους να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες. Ο στόχος 10 καλεί τα κράτη μέλη να εξηγήσουν πώς τα συνταξιοδοτικά τους συστήματα μπορούν να ανταποκριθούν στις προσδοκίες για μεγαλύτερη ισότητα γυναικών και ανδρών.

Οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν την πλειονότητα των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας - σχεδόν το 60 % των ατόμων άνω των 65 ετών και περίπου τα δύο τρίτα της ηλικιακής ομάδας άνω των 75 ετών. Ωστόσο τα περισσότερα συνταξιοδοτικά συστήματα είναι κατά παράδοση σχεδιασμένα για άνδρες που είναι αρχηγοί της οικογένειας, εργάζονται με πλήρες ωράριο απασχόλησης και δεν έχουν κενά στη σταδιοδρομία τους. Οι πρώτες εθνικές εκθέσεις που υποβλήθηκαν το Σεπτέμβριο του 2002 δείχνουν ότι πολλά συνταξιοδοτικά συστήματα αντανακλούν ακόμα αυτές τις βασικές αρχές.

Το μέσο επίπεδο των συντάξεων των γυναικών παραμένει σε πολλές χώρες σημαντικά χαμηλότερο από το μέσο επίπεδο των συντάξεων των ανδρών, κυρίως λόγω των διαφορών στο ιστορικό απασχόλησης ανδρών και γυναικών⁹. Στη Φινλανδία το μέσο επίπεδο των συνολικών συντάξεων των γυναικών ήταν 841 ευρώ το 2000, 27 % χαμηλότερο από το αντίστοιχο των ανδρών. Στην Ισπανία η διαφορά είναι 37 %. Η μέση ανταποδοτική σύνταξη ήταν 405 ευρώ για τις γυναίκες και 650 ευρώ για τους άνδρες το 2001. Στην Αυστρία το μέσο επίπεδο των εκ του νόμου προβλεπόμενων συντάξεων το 2000 ήταν 734 ευρώ για τις γυναίκες και 1.334 ευρώ για τους άνδρες, δηλαδή διαφορά 45%. Στη Γαλλία η μέση μηνιαία σύνταξη για τους άνδρες το 1997 ήταν 1.342 ευρώ σε σύγκριση με 767 ευρώ για τις γυναίκες, διαφορά της τάξης του 43%. Στο ΗΒ η διαφορά το 2001 ήταν 16%: οι άνδρες ελάμβαναν £183 την εβδομάδα και οι γυναίκες £153.

Ωστόσο η αξιολόγηση των εκθέσεων από την Επιτροπή δείχνει ότι τα κράτη μέλη αναπροσαρμίζουν σταδιακά τα συστήματά τους στο μεταβαλλόμενο κοινωνικό και οικονομικό ρόλο των γυναικών και των ανδρών, λαμβάνοντας υπόψη τη μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και ότι κινούνται προς νέες διατάξεις για τη διευκόλυνση του συνδυασμού της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και των ευθυνών τους. Ωστόσο, τα αποτελέσματα θα αργήσουν να φανούν και οι σημαντικές διαφορές μεταξύ των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών θα εξακολουθούν να υφίστανται για μακρό χρονικό διάστημα.

8. Άλλες πολιτικές

8.1. Εξωτερικές σχέσεις

Συγκροτήθηκε μια υποομάδα εργασίας για τις εξωτερικές σχέσεις στο πλαίσιο της διυπηρεσιακής ομάδας για την ισότητα των φύλων, με εκπροσώπους από τις Γενικές Διευθύνσεις Ανάπτυξης, Διεύρυνσης, EuropeAid - Γραφείο Συνεργασίας, Εξωτερικές Σχέσεις, Ανθρωπιστική Βοήθεια, Εμπόριο και Απασχόληση. Το 2002, η υποομάδα προχώρησε σε επισκόπηση των υφιστάμενων πολιτικών συμπεριλαμβανομένης της προόδου

9 Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με σχέδιο κοινής έκθεσης σχετικά με επαρκείς και βιώσιμες συντάξεις – COM(2002)737 τελικό

ως προς την υλοποίηση των τριών ανακοινώσεων¹⁰ στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων, βάσει έκθεσης που συνέταξε εμπειρογνώμονας σε ζητήματα ισότητας των φύλων.

Η ομάδα επικεντρώνει τις εργασίες της στην προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής του προγράμματος δράσης που εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2001 για την ενσωμάτωση των θεμάτων που αφορούν την ισότητα των δύο φύλων στην κοινοτική συνεργασία για την ανάπτυξη και εξετάζει επίσης ποιος ήταν ο αντίκτυπος στις γυναίκες μέχρι σήμερα από τις πολιτικές της ΕΕ για το εμπόριο, την ανάπτυξη και άλλες εξωτερικές πολιτικές. Θα εξετάσει επίσης τι μπορεί να προσφέρει η Επιτροπή ως προστιθέμενη αξία στις διαπραγματεύσεις της και στο πλαίσιο των διμερών επαφών της με εταίρους εκτός της ΕΕ, καθώς και το ζήτημα για τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή μπορεί να υποστηρίξει την ανάληψη θέσεων ευθύνης από γυναίκες και τη συμμετοχή των γυναικών στις ανθρωπιστικές και πολιτικές διεργασίες.

8.2. Έρευνα και ανάπτυξη

Η Επιτροπή συνέχισε τις εργασίες της στον τομέα «Γυναίκες και επιστήμη» ακολουθώντας διάφορες προσεγγίσεις.

Μια ομάδα εμπειρογνομένων, η οποία είχε συσταθεί τον Ιανουάριο του 2002 με αντικείμενο την επισκόπηση της συμμετοχής των γυναικών στη βιομηχανική έρευνα, υπέβαλε την έκθεσή της τον Ιανουάριο του 2003.

Η Επιτροπή σχεδιάζει επίσης να δημιουργήσει μια ευρωπαϊκή πλατφόρμα για τις γυναίκες επιστήμονες, η οποία θα έχει ως σκοπό την ανάπτυξη δραστηριοτήτων για την προώθηση των γυναικών επιστημόνων και την αύξηση της συμμετοχής τους, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, στην πολιτική συζήτηση για την επιστήμη. Για την προετοιμασία της πλατφόρμας αυτής, ξεκίνησε το Νοέμβριο του 2002 μια μελέτη για τα γυναικεία επιστημονικά δίκτυα. Η μελέτη αυτή θα καλύψει την περίοδο από το Νοέμβριο του 2002 έως τον Ιούνιο του 2003.

Στα τέλη του Οκτωβρίου του 2002, η Επιτροπή συγκρότησε την ομάδα εμπειρογνομένων Enwise για τη μελέτη και την υποβολή έκθεσης για την κατάσταση που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες επιστήμονες στις χώρες της Ανατολικής και της Κεντρικής Ευρώπης και στις Βαλτικές χώρες. Η ομάδα αυτή θα υποβάλει συστάσεις για τη βελτίωση του ρόλου και της θέσης των γυναικών στην ευρωπαϊκή επιστημονική έρευνα (στόχος ο ευρωπαϊκός ερευνητικός χώρος) και για την αύξηση του αριθμού των γυναικών που συμμετέχουν από τις χώρες-στόχους στο 6ο κοινοτικό πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας 2002-2006.

Στις 17 Δεκεμβρίου 2002, η Επιτροπή δημοσίευσε μία πρώτη σειρά προσκλήσεων υποβολής προτάσεων για το έκτο πρόγραμμα-πλαίσιο. Μεταξύ αυτών είναι μία ανοικτή πρόσκληση υποβολής προτάσεων με θέμα τις γυναίκες και τις επιστημονικές δραστηριότητες. Στο επίκεντρο βρίσκεται η ανάπτυξη συνεργιών μεταξύ εθνικών και περιφερειακών πολιτικών και δράσεων, η αύξηση της συμμετοχής στη βιομηχανική έρευνα και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στα επιστημονικά ιδρύματα.

Επιπλέον, ολοκληρωμένα σχέδια και δίκτυα αριστείας, που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα-πλαίσιο, καλούνται να καταρτίσουν στο πλαίσιο κάθε σχεδίου ένα πρόγραμμα δράσης για την ισότητα των φύλων. Εκτός από αυτό θα ζητηθεί από αξιολογητές να

10 Διάσταση του φύλου στη συνεργασία για την ανάπτυξη: γυναίκες στην πρόληψη συγκρούσεων· ο ρόλος της ΕΕ στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού

επιβεβαιώσουν την ύπαρξη της διάστασης του φύλου στο σχέδιο και, εφόσον αυτό ισχύει, τους τρόπους με τους οποίους αντιμετωπίζεται η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου.

8.3. Εκπαίδευση

Στις 29 και 30 Νοεμβρίου 2002 πραγματοποιήθηκε στη Βουδαπέστη σεμινάριο με τις εθνικές συντονιστικές αρχές και τα υπουργεία Παιδείας που διαχειρίζονται το πρόγραμμα Socrates. Συζητήθηκαν τα αποτελέσματα και οι συστάσεις της μελέτης για την αξιολόγηση του αντίκτυπου για θέματα ισότητας των φύλων από το πρώτο στάδιο του κοινοτικού προγράμματος δράσης και καθορίστηκαν οι δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν στο δεύτερο στάδιο του προγράμματος.

Απαντώντας στην ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Η πραγμάτωση μιας ευρωπαϊκής περιοχής διά βίου μάθησης»¹¹, το Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα το Μάιο του 2002. Στο ψήφισμα οι ίσες ευκαιρίες είναι μία από τις θεμελιώδεις αρχές για τη διά βίου μάθηση. Μεταξύ των στόχων ιδιαίτερα σημαντικοί είναι η πρόσβαση και η συμμετοχή των γυναικών στη διά βίου μάθηση, ιδίως στο πλαίσιο των εταιρειών.

Σε συνέχεια της έκθεσης της Επιτροπής «Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των εκπαιδευτικών συστημάτων»,¹² το Συμβούλιο εξέδωσε πρόγραμμα εργασίας¹³ όπου έχει ενσωματωθεί η διάσταση του φύλου. Τα δύο αυτά έγγραφα αποτελούν το θεμέλιο για τη μελλοντική ανάπτυξη των πολιτικών για την εκπαίδευση και την κατάρτιση στην Ευρώπη.

8.4. Περιβάλλον

Στο πλαίσιο της ισπανικής προεδρίας πραγματοποιήθηκε στη Segovia σεμινάριο το Φεβρουάριο του 2002 για την ευρωπαϊκή πολιτική για το περιβάλλον και τις γυναίκες. Τρία θέματα εξετάστηκαν: η ανάγκη για μια σε βάθος ανάλυση των περιβαλλοντικών ζητημάτων από την άποψη του φύλου· συγκεκριμένες ενέργειες για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις περιβαλλοντικές πολιτικές· και η ανάγκη για κατάρτιση. Τα αποτελέσματα παρουσιάστηκαν στο Συμβούλιο στις 4 Μαρτίου 2002.

Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου συμπεριλήφθηκε στο πρόγραμμα διαχείρισης της ΓΔ Περιβάλλον το 2002 και η πρόοδος ήταν ιδιαίτερα εμφανής στους τομείς της διαχείρισης αποβλήτων, υδάτινων, θαλάσσιων και χερσαίων πόρων. Πραγματοποιήθηκαν δύο μελέτες αντικτύπου για την ισότητα των φύλων:

- Σε ό,τι αφορά τη διαχείριση αποβλήτων, διεξάγεται ανάλυση των αποτελεσμάτων από την τρέχουσα πολιτική για το σχεδιασμό αποβλήτων σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης στην ΕΕ, με σκοπό να αξιοποιηθούν τα αποτελέσματα μιας τέτοιας μελέτης στη διατύπωση κατευθυντήριων γραμμών για το σχεδιασμό της διαχείρισης αποβλήτων σε επίπεδο κράτους μέλους.
- Δρομολογήθηκε μια δεύτερη μελέτη για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στον τομέα που καλύπτει η οδηγία-πλαίσιο για το νερό, με σκοπό να προσδιοριστεί εάν οι πολιτικές έχουν διαφορετικό αντίκτυπο σε άνδρες και γυναίκες και ποιοι είναι οι τρόποι ελαχιστοποίησης τυχόν αρνητικού αντικτύπου.

11 COM (2001) 678 τελικό της 21ης Νοεμβρίου 2001

12 COM (2001) 59 τελικό της 31ης Ιανουαρίου 2001

13 Adoption on 14 February 2002 No. 6365/02

Η κατάρτιση για θέματα σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου επεκτάθηκε σε επίπεδο συντονιστών και συμπεριέλαβε τους αρμόδιους σε όλες τις μονάδες.

9. Συντελεστές στον τομέα της ισότητας των φύλων

Η ομάδα των επιτρόπων για την ισότητα των φύλων πραγματοποίησε διάλογο με τους σημαντικότερους φορείς σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της ισπανικής προεδρίας, της συμβουλευτικής επιτροπής για τις ίσες ευκαιρίες γυναικών και ανδρών και του Ευρωπαϊκού Γυναικείου Lobby στις 6 Μαρτίου 2002.

Η διυπηρεσιακή ομάδα για την ισότητα των φύλων συνέχισε το συντονισμό της πολιτικής για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλες τις δραστηριότητες των υπηρεσιών της Επιτροπής και παρείχε την υποστήριξη της στην ομάδα των επιτρόπων παρακολουθώντας την πρόοδο και τα αποτελέσματα.

Η συμβουλευτική επιτροπή για τις ίσες ευκαιρίες γυναικών και ανδρών¹⁴ συνέχισε τις εργασίες της και διατύπωσε 5 γνώμες. Δύο από αυτές απευθύνονταν στη συνέλευση σχετικά με την ουσία ενός μελλοντικού συντάγματος ή/και συνθήκης της ΕΕ. Οι γνώμες αυτές αφορούσαν θεμελιώδεις αρχές οι οποίες, σύμφωνα με την Επιτροπή, πρέπει να ληφθούν υπόψη προκειμένου η Ευρώπη να γίνει μία κοινωνία βασισμένη στην ισότητα των φύλων.

Για την ενίσχυση της συνεργασίας με τις αρμόδιες εθνικές αρχές για την ισότητα των φύλων στην ΕΕ και το συντονισμό των δραστηριοτήτων, η Επιτροπή διοργανώνει, δύο φορές το χρόνο σε στενή συνεργασία με την προεδρία της ΕΕ, μία συνεδρίαση υψηλού επιπέδου με ανώτατους αξιωματούχους των κρατών μελών που είναι αρμόδιοι για τις πολιτικές για την ισότητα των φύλων. Σκοπός είναι να δημιουργηθεί ένα φόρουμ για την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με πολιτικά και στρατηγικά ζητήματα που αφορούν την ενσωμάτωση της διάστασης των φύλων και την ισότητα των φύλων. Έμφαση έχει δοθεί στην παρακολούθηση της συνέχειας που δίδεται μέσα στο Συμβούλιο και στους διάφορους σχηματισμούς του Συμβουλίου για την πλατφόρμα δράσης του Πεκίνου. Το 2002, η ισπανική προεδρία ακολούθησε το παράδειγμα των προηγούμενων προεδριών σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε δύο σχηματισμούς του Συμβουλίου, το Συμβούλιο Περιβάλλον και το «Συμβούλιο Γεωργία». Η δανική προεδρία προώθησε την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε όλα τα συναφή σημεία της ημερήσιας διάταξης, του Συμβουλίου «Απασχόληση και Κοινωνική πολιτική» και παρουσίασε έναν οδηγό για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στους σχηματισμούς του Συμβουλίου.

Η συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς όπως τα Ηνωμένα Έθνη (παρακολούθηση της συνέχειας μετά την πλατφόρμα δράσης του Πεκίνου), το Συμβούλιο της Ευρώπης (διευθύνουσα επιτροπή για τις ίσες ευκαιρίες) και ο ΟΟΣΑ (νέο σχέδιο δράσης για την ισότητα των φύλων) προκειμένου να αξιοποιηθεί η εμπειρογνωμοσύνη αυτών των οργανισμών και να προωθηθεί η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στις συναφείς πολιτικές.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις διαδραματίζουν σημαντικότατο ρόλο στην προώθηση της ισότητας των φύλων. Η συμβολή τους είναι πολύτιμη στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και στην παροχή βοήθειας προς τα θύματα. Στη διάρκεια του 2002, οι γυναικείες ΜΚΟ δραστηριοποιήθηκαν ιδιαίτερα υποβάλλοντας εισηγήσεις στις εργασίες της Συνέλευσης για το μέλλον της Ευρώπης.

14 http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/strategy/advcom.html

Η επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα δικαιώματα των γυναικών για τις ίσες ευκαιρίες συνεισέφερε με αξιόλογες προτάσεις κατά τη διάρκεια του 2002 στον τομέα της ισότητας των φύλων. Τα καθήκοντα της επιτροπής αυτής περιλαμβάνουν τομείς όπως η παρακολούθηση της εξέλιξης και της άσκησης των δικαιωμάτων των γυναικών στην Ένωση και η ενίσχυση των δικαιωμάτων των γυναικών στις τρίτες χώρες, η υλοποίηση και η περαιτέρω ανάπτυξη της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε όλους τους τομείς, η πολιτική για την ισότητα ανδρών και γυναικών σε ό,τι αφορά τις ευκαιρίες στην αγορά εργασίας και τη μεταχείριση στην εργασία, καθώς και ο έλεγχος της πραγματοποίησης των τρεχουσών δαπανών για τις οποίες η Επιτροπή είναι υπεύθυνη. Το 2002, η επιτροπή ήταν η επικεφαλής επιτροπή ως συν-νομοθέτης για την τροποποίηση της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ σε ό,τι αφορά την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης για άνδρες και γυναίκες σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση και την προώθηση και τις συνθήκες εργασίας. Παράλληλα η Επιτροπή είχε την ευκαιρία να συζητήσει πολλά και διάφορα θέματα όπως η πολιτική της ΕΕ απέναντι στις μεσογειακές χώρες σε σχέση με την προαγωγή των δικαιωμάτων των γυναικών και των ίσων ευκαιριών στις χώρες αυτές· την εκπροσώπηση των γυναικών στους κοινωνικούς εταίρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης· την ενδιάμεση επισκόπηση του προγράμματος Δάφνη για την περίοδο 2000-2003· τη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία και τα συναφή δικαιώματα· την ενσωμάτωση της ισότητας των φύλων στην κοινοτική αναπτυξιακή συνεργασία· ζητήματα που αφορούν τις γυναίκες και τον φονταμενταλισμό.

Κεφάλαιο III

ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΙΔΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

10. Νομοθεσία

10.1. Ίση μεταχείριση

Η οδηγία 76/207/ΕΟΚ για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, την επαγγελματική κατάρτιση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας, τροποποιήθηκε το Σεπτέμβριο του 2002¹⁵ ύστερα από εντατική και εποικοδομητική συνεργασία του Συμβουλίου Υπουργών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Επιτροπής.

Μία από τις σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις αφορά τη σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία. Σήμερα, για πρώτη φορά σε επίπεδο ΕΕ, υφίσταται πλέον δεσμευτική νομοθεσία με την οποία ορίζεται η σεξουαλική παρενόχληση και καταδικάζεται ως μια μορφή επιβολής διακρίσεων λόγω φύλου. Καταδικάζεται οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης σεξουαλικής συμπεριφοράς με την οποία δημιουργείται ένα εκφοβιστικό ή μειωτικό περιβάλλον και καλούνται επιμόνως οι εργοδότες να λάβουν προληπτικά μέτρα κατά κάθε μορφής διάκρισης καθώς και να συντάσσουν τακτικές εκθέσεις για την ισότητα των φύλων για το προσωπικό τους.

Ιδιαίτερα ενθαρρύνεται η σύναψη συλλογικών συμβάσεων για τη διατύπωση κανόνων για την καταπολέμηση των διακρίσεων βάσει του φύλου. Η οδηγία απαιτεί επίσης τη συγκρότηση οργάνων αρμόδιων για την ισότητα στα κράτη μέλη και στα οποία πρέπει να παρέχονται διευρυμένες εξουσίες για την παρακολούθηση της προόδου και την παροχή βοήθειας προς τα άτομα που καταγγέλλουν διακρίσεις λόγω φύλου. Η οδηγία προβλέπει επίσης την καταβολή αποζημίωσης προς τους εργαζομένους που υπέστησαν διάκριση, η οποία πρέπει να είναι ανάλογη με την προκληθείσα ζημία, αποκλειομένου προκαθορισμένου ανώτατου ορίου.

Η οδηγία προβλέπει επίσης ότι μία γυναίκα που έχει άδεια μητρότητας, έχει το δικαίωμα μετά τη λήξη της περιόδου της άδειας μητρότητας, να επιστρέψει στη θέση εργασίας της ή σε ανάλογη θέση υπό όρους και συνθήκες που δεν είναι λιγότερο ευνοϊκές γι' αυτήν και να απολαμβάνει οποιασδήποτε βελτίωσης των συνθηκών εργασίας στις οποίες θα είχε δικαίωμα κατά τη διάρκεια της απουσίας της.

Παρά το ότι τα κράτη μέλη έχουν προθεσμία έως το 2005 να τροποποιήσουν την εθνική νομοθεσία προκειμένου να συμμορφωθούν με την οδηγία, τα περισσότερα από αυτά έχουν ήδη ανταποκριθεί στην υποχρέωση αυτή και έχουν ήδη λάβει μέτρα κατά της σεξουαλικής παρενόχλησης σε εθνικό επίπεδο. Ο **βελγικός** νόμος κατά της παρενόχλησης στην εργασία¹⁶ ψηφίστηκε τον Ιούνιο του 2002. Η **γαλλική** νομοθεσία για την παρενόχληση τροποποιήθηκε¹⁷ προκειμένου να διευρυνθεί ο ορισμός για να συμπεριλάβει την ψυχολογική παρενόχληση και να εντάξει στο πεδίο εφαρμογής του τα άτομα που είναι επιλέξιμα για

15 Οδηγία 2002/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Σεπτεμβρίου 2002 για την τροποποίηση της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, την επαγγελματική κατάρτιση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας, ΕΕ L 269, 05/10/2002 σ. 0015 - 0020

16 Moniteur belge/Belgisch Staatsblad, 22 Ιουνίου 2002.

17 Νόμος της 2ας Νοεμβρίου 2002.

προστασία. Επιπλέον, στη **Φινλανδία** οι κοινωνικοί εταίροι συνεργάστηκαν και δημοσίευσαν τις πρώτες κοινές κατευθυντήριες γραμμές για την καταπολέμηση της σεξουαλικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας. Τέλος στην **Ιρλανδία**, εκδόθηκαν τρεις νέοι κώδικες δεοντολογίας ενταγμένοι σε τρεις διαφορετικές νομοθετικές πράξεις που αντανακλούν το μεγάλο αριθμό καταγγελιών σε ό,τι αφορά την ψυχολογική παρενόχληση στο χώρο εργασίας.¹⁸

Τα εθνικά δικαστήρια εμπλέκονται όλο και περισσότερο στην αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος και το εύρος των επανορθωτικών μέτρων ποικίλλει πολύ από το ένα εθνικό δικαστήριο στο άλλο. Στη **Γαλλία**, για παράδειγμα, το *Cour de Cassation*¹⁹ επικύρωσε την απόφαση εργοδότη να απολύσει τον ιατρικό διευθυντή μιας επιχείρησης για λόγους σεξουαλικής παρενόχλησης. Στην **Ισπανία**, το *Tribunal de Justicial de Castilla y León*²⁰ απεφάνθη ότι ο δήμαρχος ήταν ένοχος για τη σεξουαλική παρενόχληση μέλους του δημοτικού συμβουλίου. Στην περίπτωση αυτή επιβλήθηκε σημαντική ποινή. Στην **Αυστρία** το Συνταγματικό Δικαστήριο επικύρωσε την απόφαση του υπουργείου Εργασίας, Υγείας και Κοινωνικών Υποθέσεων με την οποία ο πρώην διευθυντής του ομοσπονδιακού ερευνητικού ινστιτούτου μετατέθηκε σε άλλη θέση (χαμηλότερη) επειδή είχε παρενοχλήσει ορισμένες από τις γυναίκες υφιστάμενους του με φραστικές επιθέσεις σεξουαλικού περιεχομένου.²¹ Τέλος, στην **Ιρλανδία**, κατόπιν έκθεσης μιας εξωτερικής συμβουλευτικής επιτροπής, πρόκειται να τροποποιηθεί η πολιτική των ιρλανδικών σωμάτων άμυνας προκειμένου να αποτραπεί η εκτεταμένη παρενόχληση που αντιμετωπίζουν οι πολίτες.

10.2. Ίση αμοιβή

Τα εθνικά δικαστήρια κλήθηκαν επίσης να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της ίσης αμοιβής. Στο **Λουξεμβούργο** ο νόμος προβλέπει ότι ένας ειδικευμένος εργαζόμενος πρέπει να λαμβάνει αύξηση ύψους 20% επί των εγγυημένων ελάχιστων αποδοχών όταν ο εργαζόμενος είναι κάτοχος επαγγελματικών τίτλων που συνήθως αποκτώνται βάσει εκπαίδευσης ή κατάρτισης πιστοποιημένης με επίσημο δίπλωμα ή εφόσον έχει εργασθεί επί 10 έτη τουλάχιστον στο εν λόγω επάγγελμα. Το τοπικό δικαστήριο *kantonrechter* του Hilversum, στις **Κάτω Χώρες**, εξέδωσε ευνοϊκή απόφαση κατά την εκδίκαση υπόθεσης διεκδίκησης ίσης αμοιβής στην οποία ενάγουσα ήταν γυναίκα εργαζόμενη στον τομέα της παροχής φροντίδας²². Η εργαζόμενη ελάμβανε χαμηλότερες αμοιβές από αυτές των συναδέλφων της λόγω του ότι δεν είχε δίπλωμα. Όταν ήταν νέα, το 1957, παρακολουθούσε την απαιτούμενη κατάρτιση και εκπαίδευση αλλά δεν της επιτράπη να λάβει μέρος στις εξετάσεις λόγω του ότι όταν έγιναν οι εξετάσεις είχε παντρευτεί. Ο δικαστής, σύμφωνα με τη γνώμη της επιτροπής περί ίσης μεταχείρισης²³, απεφάνθη ότι η εργαζόμενη εμποδίστηκε να αποκτήσει δίπλωμα λόγω του ότι ήταν γυναίκα. Στην περιπτώσή της η απαίτηση για την κατοχή διπλώματος προκειμένου να λαμβάνει υψηλότερες αποδοχές συνίστατο σε έμμεση διάκριση. Η νέα **δανική** νομοθεσία²⁴,

18 Οι κώδικες αυτοί είναι ο κώδικας πρακτικής με αναλυτικές διαδικασίες για την αντιμετώπιση της ψυχολογικής παρενόχλησης στο χώρο εργασίας βάσει του νόμου για τις εργασιακές σχέσεις του 1990· ο κώδικας πρακτικής για την πρόληψη της παρενόχλησης στο χώρο εργασίας που εξέδωσε η εθνική αρχή για την επαγγελματική ασφάλεια και υγεία δυνάμει του νόμου για την υγεία, την ασφάλεια και την ευημερία στην εργασία, του 1989 και οι κανονισμοί περί ασφάλειας, υγείας και ευημερίας στην εργασία (γενικής εφαρμογής) του 1993 (οδηγία 89/391/ΕΚ του Συμβουλίου)· και ο κώδικας πρακτικής που εξέδωσε η αρμόδια για την ισότητα των φύλων αρχή σχετικά με τη σεξουαλική παρενόχληση και την παρενόχληση στην εργασία, δυνάμει του νόμου για την ισότητα στην απασχόληση 1998 - Νόμος για την ισότητα στην απασχόληση, 1998 (Κώδικας πρακτικής) (παρενόχληση) διάταγμα 2002.18

19 Soc. 5 mars 2002 Société Louisiane v. Alsaz RJS 5/02- no. 528 σ.411.

20 Το ανώτατο δικαστήριο της αυτόνομης κοινότητας της Καστίλης-Λεόν, απόφαση της 30ής Μαΐου 2002.

21 Verfassungsgerichtshof 26.11.2002, B 2212/00.

22 Πηγή: www.egb.nl/cgbrief/11-rechters1.html

23 Γνώμη 1998-01.

24 Νόμος αριθ. 445 της 7ης Ιουνίου 2001.

βάσει της οποίας απαιτείται από τους εργοδότες να παρέχουν στατιστικά στοιχεία για τις αποδοχές ανά φύλο για την επιχείρησή τους, άρχισε να ισχύει την 1η Ιουλίου 2002.

10.3. Συνδυασμός της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής

Σε πολλά κράτη μέλη πραγματοποιήθηκαν νομοθετικές πρωτοβουλίες στον τομέα αυτόν το 2002. Στην **Αυστρία** εισήχθη στο εργατικό δίκαιο νέος νόμος για την άδεια οικογενειακής φροντίδας²⁵ προκειμένου να επιτρέψει την καλύτερη παροχή φροντίδας προς ετοιμοθάνατα μέλη της οικογένειας και προς τα παιδιά που πάσχουν από σοβαρή ασθένεια. Ο νόμος προβλέπει το δικαίωμα για κάθε εργαζόμενο να μειώνει τις ώρες εργασίας του ή να λαμβάνει άδεια άνευ αποδοχών με τη συγκατάθεση του εργοδότη. Στις 21 Ιανουαρίου 2002 η **ολλανδική** κυβέρνηση υπέβαλε προς ψήφιση στο κοινοβούλιο νομοσχέδιο με το οποίο εισάγεται ένα σύστημα κατοχυρωμένης διά νόμου μακροχρόνιας άδειας για λόγους φροντίδας.²⁶ Στη **Φινλανδία**, η κυβέρνηση υπέβαλε στις 11 Απριλίου 2002 έκθεση προς το Κοινοβούλιο σχετικά με την πολιτική για την παιδική μέριμνα και την αξιολόγηση των μεθόδων για το συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Σχεδιάζει επίσης να παρατείνει το δικαίωμα για άδεια πατρότητας από 18 ημέρες που είναι σήμερα σε 4 εβδομάδες. Στην Ισπανία η κυβέρνηση της Καταλονίας θεσμοθέτησε με νόμο το δικαίωμα των εργαζομένων να μειώνουν τον εργάσιμο χρόνο τους κατά 1/3 επί 8 μήνες, χωρίς μείωση των αποδοχών ύστερα από τις 18 εβδομάδες της άδειας μητρότητας. Το μέτρο αυτό προβλεπόταν αρχικά μόνο για τις γυναίκες αλλά θα επεκταθεί σε όλους τους δημόσιους υπαλλήλους ανεξαρτήτως φύλου. Στη **Δανία** έχουν αλλάξει σημαντικά οι κανόνες για την άδεια πατρότητας και την άδεια λόγω ανατροφής παιδιού. Δυνάμει του νόμου 141 της 25ης Μαρτίου 2002, δεν υφίσταται πλέον ξεχωριστή άδεια λόγω ανατροφής παιδιού επιπλέον της γονικής άδειας.²⁷ Ο **γερμανικός** νόμος «*Job Active Gesetz*» προβλέπει ότι από την 1η Ιανουαρίου 2003 τα άτομα που βρίσκονται σε γονική άδεια μπορούν να απολαμβάνουν της ασφάλισης ανεργίας μετά την επιστροφή τους²⁸.

Οι αποφάσεις των εθνικών δικαστηρίων είναι επίσης πολύ ενθαρρυντικές σε ό,τι αφορά το συνδυασμό της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής. Το **γερμανικό** Συνταγματικό Δικαστήριο²⁹ απέρριψε αίτημα για την ακύρωση της παράτασης του ωραρίου λειτουργίας των δημοτικών σχολείων στο κρατίδιο της Σαξωνίας Ανχάλτηστ. Η γενική ιδέα για την αλλαγή του ωραρίου λειτουργίας των δημοτικών σχολείων ήταν το νέο ωράριο να εξυπηρετεί περισσότερο τους εργαζόμενους γονείς. Στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, το Εφετείο³⁰ απεφάνθη ότι ένας εργοδότης άσκησε έμμεση διάκριση έναντι γυναίκας λόγω φύλου κατά την επιλογή του προς απόλυση προσωπικού με κριτήριο τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου σε σχέση με τις συμβάσεις αορίστου χρόνου. Τέλος στην **Ιταλία**, το Δικαστήριο της Βενετίας³¹ απεφάνθη ότι δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας,³² οι γονείς είναι ελεύθεροι να επιλέγουν την περίοδο κατά την οποία θέλουν να χρησιμοποιήσουν τη γονική άδεια υπό το μόνο όρο ότι θα προειδοποιούν σχετικά. Οι εργοδότες δεν μπορούν να αρνηθούν ή να αναβάλουν τη χορήγηση της γονικής άδειας ισχυριζόμενοι ότι δεν το επιτρέπουν οι υπηρεσιακές ανάγκες.

25 EE I 89/2002

26 Πηγή: δελτίο τύπου του υπουργείου Κοινωνικών Υποθέσεων και Απασχόλησης, 21-1-2002. www.minszw.nl

27 Σχετικές πληροφορίες στα δανικά στον εξής ιστοχώρο <http://www.retsinfo.dk/DELFIN/HTML/A2002/0014130.htm>

28 Bundesgesetzblatt Teil I, 2001, Nr. 66 vom 14.12.2001, σ. 3443; <http://217.160.60.235/BGBL/bgb11f/b101066f.pdf>

29 Απόφαση της 16ης Απριλίου 2002, 1 BvR 279/02, http://www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/rk20020416_1bvr027902.

30 Whiffen v Milham Ford Girls' School [2001] Industrial Relations Law Reports 468.

31 Il lavoro nella giurisprudenza, 2001, σ. 1052 ff.

32 Το άρθρο 32 του διατάγματος 151 της 21ης Μαρτίου 2001 συνιστά την ενοποιημένη πράξη για την προστασία της μητρότητας (δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της 26ης Απριλίου 2001, αριθ. 93 <http://www.parlamento.it/parlam/leggi/deghe/01151d.htm>).

11. Το πρόγραμμα δράσης

Η Επιτροπή ενισχύει διακρατικά σχέδια για την ανταλλαγή πληροφοριών και καλών πρακτικών και τη δημιουργία δικτύων σε επίπεδο ΕΕ, χορηγώντας επιδοτήσεις από 250.000 έως 500.000 ευρώ, οι οποίες καλύπτουν έως και το 80% των δαπανών. Το υπόλοιπο 20% πρέπει να χρηματοδοτείται τοις μετρητοίς από τον αιτούντα ή άλλες πηγές. Στα σχέδια πρέπει να συνεργάζονται εταίροι από τουλάχιστον τρεις χώρες και η διάρκειά τους είναι κατά γενικό κανόνα 15 μήνες.

11.1. Ίση αμοιβή: προτεραιότητα το 2001

Η ίση αμοιβή για γυναίκες και άνδρες στην ΕΕ απετέλεσε θέμα προτεραιότητας για το πρώτο έτος λειτουργίας του προγράμματος λόγω του ότι η διαφορά στις αμοιβές μεταξύ των φύλων είναι μία από τις εμφανέστερες ανισότητες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στην εργασία. Κατά μέσο όρο οι γυναίκες στην Ένωση κερδίζουν μόνο το 84% των αποδοχών των ανδρών. Τα περισσότερα από τα 27 σχέδια³³ που επελέγησαν το 2001 - και η χρηματοδότησή τους ανήλθε σε 8 εκατομμύρια ευρώ - είχαν ως θέμα τους την ίση αμοιβή και τα αποτελέσματα αναμένονται το 2003. Ωστόσο, καθώς η διάρκεια των σχεδίων ήταν 15 μήνες, ορισμένα από τα συνέδρια πραγματοποιήθηκαν και το 2002. Η συνεχιζόμενη διαφορά των αμοιβών μεταξύ των φύλων διαπιστώθηκε εκ νέου στα συνέδρια αυτά και υπάρχουν σήμερα αρκετές εκθέσεις³⁴ που επιβεβαιώνουν τη σημασία των συλλογικών συμβάσεων, συστημάτων αξιολόγησης της θέσης εργασίας που θα λαμβάνουν υπόψη τους τη διάσταση του φύλου, την ύπαρξη καταλόγου με σημεία προς επαλήθευση κατά τις μισθολογικές διαπραγματεύσεις και ένα σχέδιο δράσης για την ίση αμοιβή.

Η δανική προεδρία διοργάνωσε συνέδριο στις 29 Νοεμβρίου 2002 για τις ίσες αμοιβές σε συνεργασία με δύο σχέδια στα πλαίσια του ευρωπαϊκού κοινοτικού προγράμματος που αφορά τη στρατηγική πλαίσιο για την ισότητα των φύλων. Σκοπός του συνεδρίου ήταν να δείξει στον επιχειρηματικό κόσμο ότι οι ίσες αμοιβές αποφέρουν προστιθέμενη αξία. Στο συνέδριο είχαν προσκληθεί δημόσιες και ιδιωτικές εταιρείες, εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων, των κυβερνήσεων και ευρωπαϊκοί φορείς.

11.2. Συνδυασμός της οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής: προτεραιότητα το 2002

Οι πολιτικές για το συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής είναι θεμελιώδης συνιστώσα στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση και τη διαδικασία για την κοινωνική ενσωμάτωση και αποσκοπούν στο να εξασφαλίσουν ευνοϊκές συνθήκες για άνδρες και γυναίκες για την είσοδο, την επανένταξη και την παραμονή στην αγορά εργασίας.

Πρόκειται για την πρόσβαση σε προσιτές και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες φροντίδας, ισοκατανομή των αρμοδιοτήτων των ευθυνών για το νοικοκυριό και την παροχή φροντίδας, ενθάρρυνση προς τους πατέρες να παίρνουν γονική άδεια και δυνατότητες για ευέλικτες ρυθμίσεις του χρόνου εργασίας για άνδρες και γυναίκες. Ιδιαίτερη προσοχή αποδίδεται στα προβλήματα που συναντούν οι γυναίκες που ανήκουν στις ομάδες του πληθυσμού με χαμηλό

33 Ιστοχώρος

34 Centraal Bureau voor de Statistiek, www.cbs.nl press release of 29 May 2002. Βλ. Δελτίο 2/2002, σ. 32.

34 Βλ. Δελτίο 2/2002, σ. 24.

34 Bericht zur Berufs- und Einkommenssituation von Frauen und Männern im Auftrag des Bundesministeriums für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, July 2001; βρίσκεται στον ιστοχώρο http://www.bmfsfj.de/Anlage19920/Bericht_der_Bundesregierung_zur_Berufs-_und_Einkommenssituation_von_Frauen_und_Maennern.pdf.

34 <http://www.destatis.de/presse/deutsch/pm2002/p2460042.htm>.

εισόδημα. Μόνο το 12% των γυναικών της ηλικιακής ομάδας 16-64 ετών έχουν πλήρη απασχόληση και το 8% μερική απασχόληση, ενώ το 66% από αυτές είναι άεργες σε σύγκριση με το 35% των ανδρών από την ομάδα των χαμηλοεισοδηματιών³⁵.

Είναι επίσης σημαντικό να λαμβάνουν υπόψη τα κράτη μέλη μέτρα για το συνδυασμό της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής όταν μεταρρυθμίζουν τα συνταξιοδοτικά τους συστήματα ώστε να μην τίθενται σε κίνδυνο τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα όσων, ανδρών και γυναικών, λαμβάνουν άδειες για την ανατροφή των παιδιών τους.

Ο πρωθυπουργός της Φινλανδίας, Rauno Lipponen, είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα επιτυχούς συνδυασμού επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Μετά τη γέννηση των δύο κοριτσιών του, ο πρωθυπουργός πήρε πέντε μέρες γονική άδεια. «Ο πρωθυπουργός δεν είναι ποτέ σε διακοπές. Έπρεπε να μπορούν να με βρίσκουν συνέχεια στο τηλέφωνο. Αυτό ωστόσο δεν με εμπόδισε να κάνω το σημαντικότερο πράγμα δηλαδή να είμαι με την οικογένειά μου. Ήταν οι καλύτερες στιγμές για όλη την οικογένεια. Και η γονική άδεια που πήρα δεν είχε αρνητικές συνέπειες στην καριέρα μου. Αντιθέτως: ο Τύπος στην Ισπανία, την Ιταλία, το Βέλγιο και τη Γαλλία - και σε κάποιο βαθμό και ο φινλανδικός Τύπος - έστρεψε την προσοχή του στον πρωθυπουργό που προτίμησε να μείνει σπίτι του με το νεογέννητο παιδί του στη διάρκεια της συνόδου κορυφής της Μαδρίτης. Αυτή ήταν η καλύτερη διαφήμιση για τη Φινλανδία. Το έκανα για να ενθαρρύνω τους Φινλανδούς αλλά και όλους τους ευρωπαϊούς πατέρες να αρπάζουν την ευκαιρία που τους δίνεται για γονική άδεια.»

Μετά την πρόσκληση υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του προγράμματος για την ισότητα των φύλων, επελέγησαν 18 σχέδια το 2002 και η χρηματοδότηση τους ανήλθε σε 7,5 εκατομμύρια ευρώ. Τα σχέδια άρχισαν να λειτουργούν στα τέλη του 2002 και θα έχουν διάρκεια 15 μήνες.

11.3. Γυναίκες σε θέσεις λήψης αποφάσεων: προτεραιότητα το 2003

Η ισοτιμία στην πολιτική ζωή εξακολουθεί να παραμένει στόχος τόσο σε επίπεδο κρατών μελών όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ενώ σε ορισμένα κράτη μέλη διαγράφεται μία τάση για τη θέσπιση νόμων περί ισοτιμίας, τα αποτελέσματα των πρόσφατων εθνικών εκλογών δημιούργησαν ανάμικτες εντυπώσεις. Στη **Γαλλία**, για παράδειγμα, ο νόμος περί ισότιμης εκπροσώπησης δεν είχε τον αναμενόμενο αντίκτυπο στην εξισορρόπηση της αντιπροσώπευσης των φύλων ούτε στις τοπικές αλλά ούτε και στις κοινοβουλευτικές εκλογές.³⁶ Από την άλλη πλευρά, στην **Πορτογαλία** όπου είναι μικρή η εκπροσώπηση των γυναικών στο κοινοβούλιο και την κυβέρνηση, διαπιστώνεται μία ελαφρά βελτίωση.³⁷ Αντίθετα, στις **Κάτω Χώρες** υπήρξε αρνητική πρόοδος στην εκπροσώπηση των γυναικών στις κοινοβουλευτικές εκλογές το Μάιο του 2002 σε σχέση με τις προηγούμενες εκλογές.³⁸ Στη **Γερμανία**, ιδιαίτερα ενθαρρυντική είναι μία κυβερνητική έκθεση για την ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων στις επιτροπές^{39 40}.

Αρκετά κράτη μέλη εξετάζουν τώρα σοβαρά το ζήτημα της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων στην πολιτική. Στο **Βέλγιο**, το Σύνταγμα τροποποιήθηκε για να διευκολύνει την

353 Η ζωή των γυναικών και των ανδρών στην Ευρώπη – στατιστικό πορτραίτο, Eurostat, ECHP-UDB, Δεκ. 2001-σ.102

36 Βλ. Δελτίο 2/2002, σ. 21.

37 Βλ. Δελτίο 2/2002, σ. 33.

38 Βλ. Δελτίο 2/2002, σ. 33.

39 Βλ. http://www.bmfsfj.de/top/sonstige/Politikbereiche/Gleichstellung/ix4790_hm.

40 Βλ. Δελτίο 2/2002, σ. 24.

ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων σε ομοσπονδιακό και τοπικό επίπεδο.⁴¹ Στην **Ιρλανδία** η Αρχή Ισότητας παρουσίασε ένα έγγραφο πλαίσιο⁴² που περιλαμβάνει το στόχο της επίτευξης της ίσης εκπροσώπησης στον πολιτικό βίο.⁴³ Τα κοινοβούλια των δύο αυτόνομων **ισπανικών** κοινοτήτων θέσπισαν επίσης νόμους για την ισότητα στις εκλογικές διαδικασίες, σύμφωνα με τους οποίους υποχρεούνται τα πολιτικά κόμματα να υποβάλουν ίσο αριθμό υποψηφίων για κάθε φύλο.⁴⁴ Τέλος στο **Ηνωμένο Βασίλειο**, ο νόμος 2002 κατά των διακρίσεων λόγω φύλου (υποψήφιοι στις εκλογές)⁴⁵ τροποποιεί το νόμο περί διακρίσεων του ΗΒ κατά τρόπον ώστε να επιτρέπεται στα πολιτικά κόμματα να επιλέγουν υποψηφίους από καταλόγους επικρατέστερων που αποτελούνται μόνο από γυναίκες.⁴⁶

Το 2003 θα δοθεί έμφαση στο θέμα «γυναίκες σε θέσεις λήψης αποφάσεων». Σε συνέχεια της εν εξελίξει αξιολόγησης για τη συμμετοχή των γυναικών στη λήψη αποφάσεων και πριν από τις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2004, η Επιτροπή θα επικεντρώσει τις χρηματοδοτικές δραστηριότητές της για το 2003 στην προαγωγή της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων στους τομείς λήψης αποφάσεων, τόσο για τον πολιτικό όσο και για τον οικονομικό βίο.

Τον Οκτώβριο του 2002 δημοσιεύθηκε ανοικτή πρόσκληση υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο του προγράμματος για την ισότητα των φύλων. Είναι ευπρόσδεκτες προτάσεις από ΜΚΟ ή κοινωνικούς εταίρους σε ευρωπαϊκό επίπεδο και δίκτυα περιφερειακών ή τοπικών αρχών και οργανώσεων που αποσκοπούν στην προαγωγή της ισότητας των φύλων.

11.4. Θέματα προτεραιότητας για τα μελλοντικά έτη λειτουργίας του προγράμματος για την ισότητα των φύλων

Προκειμένου να καλυφθούν όλες οι δέσμες της στρατηγικής-πλαίσιου για την ισότητα των φύλων (2001-2005), για τις οποίες το πρόγραμμα προβλέπει οικονομική ενίσχυση, η Επιτροπή καθόρισε τις εξής προτεραιότητες:

2001: Ίση αμοιβή

2002: Συνδυασμός επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής

2003: Γυναίκες σε θέσεις λήψης αποφάσεων

2004–2005: Στερεότυπα για τα φύλα: συμπεριλαμβανομένων ζητημάτων που αναπτύσσονται στη στρατηγική πλαίσιο

41 Βλ. Δελτίο 2/2002, σ. 17.

42 Εθνικό σχέδιο δράσης για τις γυναίκες (Απρίλιος 2002). Το έγγραφο μπορείτε να συμβουλευθείτε στον εξής ιστοχώρο www.equality.ie – go to publications.

43 Βλ. Δελτίο 2/2002, σ. 30.

44 Βλ. Δελτίο 2/2002, σ. 35.

45 Το νόμο μπορείτε να συμβουλευθείτε στον εξής ιστοχώρο: www.hmso.gov.uk/acts/acts2002/20020002.htm.

46 Βλ. Δελτίο 1/2002, σ. 40.

Κεφάλαιο III

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

12. Σωματεμπορία

Η καταπολέμηση της σωματεμπορίας, ιδίως για τις γυναίκες με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση, εξακολούθησε να αποτελεί προτεραιότητα της πολιτικής ημερήσιας διάταξης το 2002. Δεκάδες χιλιάδες γυναίκες και παιδιά πέφτουν θύματα σωματεμπορίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση - ένα φαινόμενο ιδιαίτερα ανησυχητικό.

Η καταπολέμηση της σωματεμπορίας είναι μια από τις πολιτικές προτεραιότητες της ΕΕ. Το 1996, ξεκίνησε το πρόγραμμα STOP για την ενίσχυση δράσεων με σκοπό την καταπολέμηση της σωματεμπορίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών. Χάρη στο πρόγραμμα εντάθηκε η συνεργασία για την επιβολή του νόμου έναντι των σωματεμπόρων και καταβλήθηκαν προσπάθειες για να αντιμετωπισθεί το ζήτημα αυτό στις συνομιλίες με τις χώρες προέλευσης, διέλευσης και προορισμού, με προϋπολογισμό 2 εκατομμύρια ευρώ για τις δραστηριότητες του 2002.

Στο πλαίσιο του κοινοτικού προϋπολογισμού για το 2002 εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο νέα γραμμή στον προϋπολογισμό, η Α-3046, για τη χρηματοδότηση γυναικείων οργανώσεων πλην αυτής του Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών. Αυτή η νέα γραμμή του προϋπολογισμού με τίτλο «*Γυναικείες οργανώσεις*» με προϋπολογισμό 300.000 ευρώ, σχεδιάστηκε για τη χορήγηση επιδοτήσεων σε γυναικείες οργανώσεις πέραν της οργάνωσης του Ευρωπαϊκού Λόμπυ Γυναικών και αρμόδια για την εφαρμογή είναι η Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων. Στη συνέχεια δημοσιεύθηκε ανοικτή πρόσκληση υποβολής προτάσεων με σκοπό τη δημιουργία μιας «κοινοπραξίας» (consortium) των γυναικείων οργανώσεων που δεν καλύπτονται από το Ευρωπαϊκό Λόμπυ Γυναικών και οι οποίες παρέχουν βοήθεια στα θύματα της σωματεμπορίας σε όλη την Ευρώπη.

Από τις 18 έως τις 20 Σεπτεμβρίου 2002 πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες ευρωπαϊκό συνέδριο με θέμα «Η πρόληψη και η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων - Η μεγάλη πρόκληση για τον 21ο αιώνα». Το συνέδριο έγινε με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο του προγράμματος STOP II και διοργανώθηκε από τη Διεθνή Οργάνωση Μετανάστευσης σε στενή συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Συμμετείχαν 1000 ενδιαφερόμενοι που εκπροσωπούσαν κράτη μέλη της ΕΕ, υποψήφιες χώρες, γειτονικές χώρες της διευρυμένης Ένωσης, τις ΗΠΑ, τον Καναδά, διεθνείς και διακυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) και τα κοινοτικά όργανα.

Η Δήλωση των Βρυξελλών είναι το σημαντικότερο αποτέλεσμα του συνεδρίου. Αποβλέπει στην περαιτέρω ανάπτυξη της ευρωπαϊκής και διεθνούς συνεργασίας, συγκεκριμένων μέτρων, προτύπων, βέλτιστων πρακτικών και μηχανισμών για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Για το σκοπό αυτό η Δήλωση των Βρυξελλών περιλαμβάνει συστάσεις που αφορούν την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, την προστασία των θυμάτων και τη συνδρομή προς αυτά, την αστυνομική και δικαστική συνεργασία. Η Επιτροπή δίνει πολύ μεγάλη προτεραιότητα στην υλοποίηση της δήλωσης των Βρυξελλών.

Στις 5-6 Δεκεμβρίου 2002 πραγματοποιήθηκε στις Συρακούσες της Σικελίας συνέδριο της Επιτροπής με θέμα «Άπλετο φως στη σωματεμπορία γυναικών» όπου προσκλήθηκαν

εμπειρογνώμονες και πολιτικοί από αρκετές χώρες της ΕΕ και υπονήφιες χώρες. Συζητήθηκαν τα υφιστάμενα μέσα για την καταπολέμηση της σωματεμπορίας σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο και εξετάστηκαν μέτρα πρόληψης και παροχής βοήθειας για την εξάλειψη αυτής της μάστιγας.

Στη διάρκεια του συνεδρίου ανακοινώθηκε η δημιουργία της «κοινοπραξίας» που θα χρηματοδοτείται βάσει της νέας γραμμής του προϋπολογισμού. Οι δραστηριότητες της κοινοπραξίας θα συντονίζονται από μία ιταλική ΜΚΟ, την οργάνωση IRENE που θα συνδράμει θυγατρικές οργανώσεις σε έξι κράτη μέλη και τη Νορβηγία⁴⁷ για την παροχή βοήθειας σε περίπου μισό εκατομμύριο γυναίκες και παιδιά που εκτιμάται ότι πέφτουν θύματα σωματεμπορίας κάθε χρόνο στην Ευρώπη.

13. Βία στο σπίτι

Στο πλαίσιο της υλοποίησης της πλατφόρμας δράσης του Πεκίνου και με την ώθηση της ισπανικής προεδρίας το πρώτο εξάμηνο του 2002 δημοσιεύθηκε μία μελέτη και ένας οδηγός καλής πρακτικής για τη βία κατά των γυναικών. Τα πορίσματα της μελέτης συζητήθηκαν στο Συμβούλιο που υπογράμμισε τη σημασία μιας πολυθεματικής και σε πολλαπλά επίπεδα προσέγγισης για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, τη σημασία της ανταλλαγής των καλών πρακτικών στην ΕΕ και της διεξαγωγής εκστρατειών ευαισθητοποίησης. Αξιοποιώντας τα συμπεράσματα του Συμβουλίου η δανική προεδρία ενέκρινε ένα σύνολο συναφών δεικτών το Δεκέμβριο του 2002.

Η επιλογή των δεικτών αυτών αναδεικνύει τον κοινό προβληματισμό και την κοινή προσέγγιση των κρατών μελών για το ζήτημα της βίας στο σπίτι. Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή συντάσσει ανακοίνωση με σκοπό τη συγκεφαλαίωση των κοινών στοιχείων των πολιτικών πρόληψης και εξάλειψης της βίας στο σπίτι· στην προσέγγιση αυτή μπορούν να ενσωματωθούν οι νέοι δείκτες ώστε να ενισχυθεί η δράση σε επίπεδο κρατών μελών και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το δεύτερο στάδιο της κοινοτικής δράσης (2004-2008) για την πρόληψη της βίας κατά των παιδιών, των νέων και των γυναικών και την προστασία των θυμάτων και των ομάδων που βρίσκονται σε κίνδυνο (το πρόγραμμα ΔΑΦΝΗ II) υποβλήθηκε το Δεκέμβριο του 2002. Η πρόταση βασίζεται στην αποκτηθείσα εμπειρία από την υλοποίηση του παρόντος προγράμματος και η δομή της είναι παρόμοια με εκείνη του αρχικού προγράμματος ΔΑΦΝΗ για την περίοδο 2000-2003. Το πρόγραμμα ΔΑΦΝΗ, τα σχέδια και τα αποτελέσματά του, έχουν αναγνωρισθεί στην Ευρώπη και ευρύτερα, ως ένα σημαντικότερο εργαλείο προγραμματισμού κατά της βίας και ως υπόδειγμα καλής πρακτικής για τη συσχέτιση των περιφερειακών πολιτικών και συνεργατικών περιφερειακών δράσεων.

14. Οι μουσουλμάνες γυναίκες στην Ευρώπη

Η άλλη πρωτοβουλία που συνεχίστηκε το 2002 ήταν η ενσωμάτωση των μουσουλμάνων γυναικών στην ευρωπαϊκή κοινωνία. Η εκδήλωση της παγκόσμιας ημέρας της γυναίκας στις 8 Μαρτίου, που διοργάνωσε η Επιτροπή, ήταν αφιερωμένη στο ζήτημα αυτό και στις 24 Οκτωβρίου 2002 η Επίτροπος Διαμαντοπούλου διοργάνωσε συνέδριο που αναμεταδιδόταν στο Διαδίκτυο για να δώσει στις μουσουλμάνες γυναίκες που ζουν σε όλη την Ευρώπη τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε μία ενδιαφέρουσα και τεχνικώς καινοτομική συζήτηση για

47 Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία

το πώς αντιλαμβάνονται το ρόλο τους και τη συμμετοχή τους στη σημερινή κοινωνία και τι προσδοκούν από την ΕΕ.

Το συνέδριο εντάσσεται στο πλαίσιο των προσπαθειών της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την προαγωγή της ισότητας και αποτέλεσε τη συνέχεια των επισκέψεων της Επιτρόπου Διαμαντοπούλου στα παλαιστινιακά εδάφη και το Ισραήλ. Το μήνυμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ότι «η ευρωπαϊκή κοινωνία βασίζεται στις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας ανδρών και γυναικών και της μη επιβολής διακρίσεων. Όσο αληθές είναι ότι οι Ευρωπαίοι πρέπει να σέβονται το μουσουλμανικό τρόπο ζωής, οι μουσουλμάνοι που ζουν στην Ευρώπη πρέπει και αυτοί να σέβονται τις ευρωπαϊκές αρχές και τους ευρωπαϊκούς κανόνες».

Η Ευρωπαϊκή Ένωση απηύθυνε έκκληση να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες τόσο από τα ευρωπαϊκά και εθνικά ιδρύματα και φορείς, όσο και από τις ίδιες τις μουσουλμανικές κοινότητες για την καταπολέμηση της ξενοφοβίας και της ισλαμοφοβίας και για την κατανόηση των αναγκών, των προτεραιοτήτων και των αιτημάτων των μουσουλμάνων γυναικών. Χρειάζεται να γίνουν περισσότερα για την κατανόηση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες αυτές σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στην εργασία και την εκπαίδευση, αλλά επίσης και τη συμβολή τους στις τοπικές τους κοινωνίες.

15. Λιθοβολισμός γυναικών

Η θανατική ποινή δεν ισχύει πλέον σε κανένα κράτος μέλος. Συνεπώς, η θανατική ποινή καθεαυτή και ιδίως όταν επιβάλλεται διά λιθοβολισμού, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή. Δυστυχώς ο θάνατος διά λιθοβολισμού είναι συχνότερος από όσο γνωρίζουμε διότι δεν είναι πολλές οι περιπτώσεις που αποκτούν δημοσιότητα παγκοσμίως. Οι διακρίσεις κατά των γυναικών στον τομέα αυτόν είναι πολύ μεγάλες. Το 2002, 12 γυναίκες θανατώθηκαν διά λιθοβολισμού στο Ιράν για παράβαση του "ηθικού" νόμου. Για παρόμοια αδικήματα η ποινή που επιβάλλεται στους άνδρες είναι "μόνο" ακρωτηριασμός των χεριών.

Στα συμπεράσματα της προεδρίας του Συμβουλίου που πραγματοποιήθηκε στη Βαρκελώνη (15-16 Μαρτίου 2002) η Ευρωπαϊκή Ένωση εξέφρασε τις ανησυχίες της σχετικά με πληροφορίες που είχε λάβει για τον ενδεχόμενο λιθοβολισμό μιας γυναίκας στη Νιγηρία και απηύθυνε έκκληση στις Νιγηριανές αρχές να σεβαστούν πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια με ιδιαίτερη αναφορά στις γυναίκες.

Το Σεπτέμβριο του 2002 υποβλήθηκαν 1,3 εκατομμύρια υπογραφές στον ύπατο εκπρόσωπο της Νιγηρίας στο Λονδίνο, στις οποίες οι υπογράφωντες εξέφραζαν την αντίθεσή τους στην καταδίκη σε θάνατο διά λιθοβολισμού μιας Νιγηριανής που είχε καταδικασθεί για μοιχεία. Η 30χρονη Amina Lawal κρίθηκε ένοχη από ισλαμικό ανώτατο δικαστήριο στην πολιτεία της Katsina το Μάρτιο, αφότου είχε φέρει στη ζωή ένα παιδί εκτός γάμου. Στις 24 Σεπτεμβρίου 2002 οι Βέλγοι διαδήλωσαν υπέρ της Amina Lawal έξω από τη Νιγηριανή πρεσβεία στις Βρυξέλλες.

16. Οι Αφганές γυναίκες

Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στα δεινά των αφγανών γυναικών το 2002. Σήμερα υπάρχουν χιλιάδες χήρες στην πρωτεύουσα του Αφγανιστάν. Οι γυναίκες αναγκάζονται να καλύπτονται από το κεφάλι μέχρι τα νύχια, δεν έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση και την κατάλληλη υγειονομική περίθαλψη, τους απαγορεύεται να εργασθούν για να ενισχύσουν οικονομικά τις οικογένειές τους και υφίστανται θανάσιμους ξυλοδαρμούς εάν δεν συμμορφώνονται με τους κανόνες που έχουν θέσει οι καταπιεστές τους.

Στις 9 Οκτωβρίου 2002 η Επίτροπος Διαμαντοπούλου συνάντησε τον Αφγανό αντιπρόεδρο και την πρώτη γυναίκα υπουργό στο Αφγανιστάν, την Habiba Sorabi. Και οι δύο πλευρές δήλωσαν ότι είναι πρόθυμες να συνεργαστούν. Και οι δύο πλευρές συμφώνησαν να μη λησμονηθεί η κατάσταση των γυναικών στο Αφγανιστάν και να αναπτυχθεί περαιτέρω η συνεργασία για τη βελτίωση της κατάστασης των γυναικών στο Αφγανιστάν. Κεντρικό θέμα των συζητήσεων, μαζί με τα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ σχέδια, ήταν και η ανάπτυξη της θεσμικής ικανότητας και της εκπαίδευσης. Η Επίτροπος Διαμαντοπούλου υπογράμμισε επίσης την ανάγκη να συμμετάσχουν οι γυναίκες σε όλες τις πτυχές της ανοικοδόμησης και της ανασύστασης του κράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ 2003

17. Η στρατηγική-πλαίσιο

Το πρόγραμμα της Επιτροπής για το 2003 θα περιλαμβάνει τις ακόλουθες οριζόντιες προτεραιότητες για όλες τις ΓΔ και υπηρεσίες:

- Ενσωμάτωση της αξιολόγησης του αντικτύπου στα φύλα στη συνολικότερη αξιολόγηση του αντικτύπου των νέων προτάσεων και συνέχιση της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε επιλεγμένους πολιτικούς τομείς, στους οποίους μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου.
- Κάθε υπηρεσία θα ενισχύσει τις προσπάθειές της για τη συγκέντρωση ξεχωριστών δεδομένων ανά φύλο και τη συστηματική κατανομή ανά φύλο όλων των συναφών στατιστικών καθώς και για την κατάρτιση δεικτών που θα αφορούν την ισότητα των φύλων.
- Κάθε ΓΔ και υπηρεσία θα εισάγει τμήματα που αφορούν την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στα προγράμματα επιμόρφωσης του προσωπικού για όλα τα επίπεδα, ιδίως για τα διευθυντικά στελέχη.

18. Νομικές πρωτοβουλίες

Στον τομέα της ίσης μεταχείρισης η **αναδιατύπωση** των υφιστάμενων οδηγιών ανταποκρίνεται στις νέες κατευθυντήριες γραμμές για "καλύτερη κανονιστική ρύθμιση" και αποβλέπει στην απλούστευση και επικαιροποίηση της υφιστάμενης κοινοτικής υπηρεσίας. Η Επιτροπή θα ξεκινήσει ανοικτές διαβουλεύσεις για τον ενδεχόμενο προσανατολισμό αυτής της αναδιατύπωσης το πρώτο τρίμηνο του 2003 προβλέποντας την υποβολή σχετικής προτάσεως στα τέλη του έτους.

Το 2003, η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει έκθεση για την υλοποίηση της οδηγίας περί γονικής άδειας στην οποία σχεδιάζεται να εξετασθούν οι λόγοι για τους οποίους τόσοι πολλοί πατέρες δεν έχουν ασκήσει το δικαίωμα αυτό.

19. Ενίσχυση της στρατηγικής της Λισσαβώνας

Όπως αναφέρθηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής⁴⁸ στη σύνοδο κορυφής της Βαρκελώνης, το 2003 θα πραγματοποιηθεί ανάλυση των διαφορών ανά φύλο, συμπεριλαμβανομένης της διαφοράς των αμοιβών.

20. Οι πρωτοβουλίες της ελληνικής και ιταλικής προεδρίας για τις γυναίκες σε θέσεις λήψης αποφάσεων

Για να συμπληρωθούν οι δείκτες του Πεκίνου για τις γυναίκες σε θέσεις λήψης αποφάσεων, η ελληνική και ιταλική προεδρία θα πραγματοποιήσουν ανάλυση της κατάστασης για τις γυναίκες σε θέσεις λήψης αποφάσεων στην οικονομική ζωή και

η ανάλυση αυτή θα συνοδεύεται από τους συναφείς δείκτες. Αυτό θα συμπέσει με τη δημιουργία από την Επιτροπή βάσης δεδομένων για τους υπευθύνους λήψης αποφάσεων, η οποία θα καλύπτει τόσο την πολιτική όσο και την οικονομική ζωή.